

A köztársasági elnök szerepe

„Isten, áldd meg a magyart!”



„Ha szolgálni kívánok valakit, azokat kívánom szolgálni, kiknek szolgáljuk nincsen: a védteleneket. Akiknek sem a darutollas úri világban, sem az egyenlők közt egyenlőbbek világában nem jutott jó szó.”

(Göncz Árpád)

ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK
ÉRETTSÉGI PROJEKTDOLGOZAT

Keszthelyi Dorka 12.A
Hatvani Bajza József Gimnázium

2024

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	2
Bevezetés	4
A tantárgy és a témaválasztás indoklása	4
Célkitűzés megfogalmazása	4
Módszertan megfogalmazása	4
Hipotéziseim megfogalmazása.....	4
A dolgozat felépítése	5
I. Általános értelmezés a köztársaságról, valamint államfőjének jogrendjéről	6
I.1. Az állam és az államforma kapcsolata	6
I.2. A köztársaság általános jellege.....	6
I.3. A köztársasági elnöki hatalom egyetemes arculata a hatalommegosztás tekintetében.....	7
I.4. A köztársasági elnök választása, illetve az államfő általános jogrendje- és fennhatósága....	8
II. „A mai naptól, (...) országunk államformája és neve Magyar Köztársaság!”	9
II.1. Az első magyar köztársaság kikiáltása	9
II.2. A második magyar köztársaság kikiáltása	10
II.3. A harmadik magyar köztársaság kikiáltása.....	11
III. Államfői arcképcsarnok a három magyar köztársaság történelme alapján.....	13
III.1. Gróf Károlyi Mihály	13
III.3. Göncz Árpád	14
III.4. Mádl Ferenc.....	16
III.5. Sólyom László.....	18
III.6. Schmitt Pál	19
III.7. Áder János.....	20
III.8. Novák Katalin	21
III.9. Sulyok Tamás	22
IV. A köztársaság jellegű államok államfőinek jogköre	23
IV.1. A köztársaságok jellege az államok szerkezetének függvényében.....	23
IV.2. Parlamentáris köztársaság, fókuszban Magyarország államszervezete.....	23
IV.2.1. Alapvetés.....	23
IV.2.2. A köztársasági elnök feladat- és hatáskörei.....	23
IV.2.3. A köztársasági elnök megbízatásának keletkezése.....	24
IV.2.4. A köztársasági elnök jogállása	25
IV.2.5. A köztársasági elnök felelősségre vonása	25
IV.2.6. A köztársasági elnök helyettesítése.....	26

IV.3. Parlamentáris köztársaság, fókuszban Németország államszervezete	26
IV.3.1. A hatalmi ágak elrendeződése.....	27
IV.3.2. Az államfői funkció ismertetése.....	27
IV.4. Félprezidentális köztársaság, fókuszban Franciaország államszervezete	28
IV.4.1. Általánosságban a félelnöki rendszer ún. mintaállamának szervezetéről	28
IV.4.2. Az elnöki intézmény alappillérei és jellegzetességei.....	29
IV.5. Prezidentális köztársaság, fókuszban az Amerikai Egyesült Államok államszervezete...	31
IV.5.1. Általánosságban az elnöki rendszer ún. mintaállamának szervezetéről.....	31
IV.5.2. Az elnöki intézmény alappillérei és jellegzetességei.....	31
IV.6. Összehasonlító összefüggések az általános tanulmány értelmében.....	33
V. Esettanulmány – A jelenkori magyar közvélemény legnagyobb visszhangot kiváltó ügye: a bicskei pedofilbotrány kapcsán adott köztársasági elnöki kegyelem	34
V.1. A köztársasági elnöki kegyelem jogi vonzatairól Magyarország tekintetében	34
V.2. A bicskei pedofilügy – vádiratismertetés.....	35
V.3. Elnöki kegyelem a pápa látogatására hivatkozva	35
V.3.1. A botrány: a köztársasági elnöki kegyelem nyilvánosság elé kerülése	36
V.4. „Államfőként ma utoljára szólok Önökhöz. Lemondok a köztársasági elnöki tisztségről.”...	37
IV.4.1 Novák Katalin nyilatkozata	37
IV.4.2. A köztársasági elnök lemondásának jogi folyamata és annak körülményei.....	39
IV.5. „Odakint most szörnyek járnak” – az ügy lenyomata a magyar társadalomban	40
VI. Kutatás (kérdőív alapján)	42
VI.1. Kutatásom célja és körülményei.....	42
VI.2. A kérdőív kiértékelése.....	43
VI.2.1. A kérdőív első része	43
VI.2.2. A kérdőív második része	44
VI.2.3. A kérdőív harmadik része.....	45
VI.3. Összegzés: a kérdőívre vonatkozó hipotéziseim újbóli felvetése és azok értékelése.....	47
Összegzés	49
Hipotéziseim újbóli felvetése	50
Személyes gondolataim	51
Irodalomjegyzék	52
Szakirodalom	52
Internetes forrás	53
Mellékletek.....	58

Bevezetés

A tantárgy és a témaválasztás indoklása

Az *Állampolgári ismeretek* tantárggyal az előző tanév végén ismerkedtem meg, s az idei tanév elején döntöttem mellette. Leendő választópolgárként fontosnak tartom, hogy megfelelően tájékozott legyek a társadalmi-, politikai-, és globális összefüggésekkel, illetve problémákkal kapcsolatban. A tudásvágy mellett a kíváncsiság is motivált, hiszen nem éreztem teljes értékűnek a felkészültségemet ezen témákban a „nagybetűs életbe való kilépés” előtt. A projekt munka elkészítése még több motivációt adott számomra, hiszen szeretem megmérettetni magam különböző új kihívásokban.

Munkám középpontjában a *Köztársasági elnök szerepe* áll. Egyszerű döntésemet több érv is befolyásolta, talán pontosan ezért nem éreztem nehéznek annak meghozását. Leginkább azért ez a téma vált szimpatikussá számomra, mert régóta érdeklődöm az állam felépítése, illetve a politika iránt. Jövőmet a jogi pályán képzelem el, ennek kapcsán azt gondolom, hogy a dolgozatom elkészítése során szerzett ismereteimet a későbbi tanulmányaim során is kamatoztathatom majd.

Célkitűzés megfogalmazása

Dolgozatom megírásával legfőbb célomnak az alaposabb és mélyebb ismeret megszerzését tekintem a választott témában. Hiszem, hogy a most megszerzett tudás a későbbiekben is hasznos lesz számomra. Célom, egy biztos alapokra felépített saját vélemény megfogalmazása, illetve személyes meggyőződésem mellett tudakozódni szeretnék a magyar társadalom véleményéről és tájékozottságáról is.

Módszertan megfogalmazása

Munkámat írásos dolgozat típusú projekt formájában készítettem el. A hagyományos házi dolgozaton túl, kérdőíves felmérést is végeztem a magyar társadalom jelenlegi- és leendő választópolgárainak körében a témával kapcsolatos érdekeltségükről és tájékozottságukról. Kutatásomat elősegítették az interneten megtalálható szakirodalmi források és a hozzájuk kapcsolódó weboldalak.

Hipotéziseim megfogalmazása

- A magyar köztársasági elnöki intézmény rendkívül árnyalt, és ennek értelmében lehetőségekkel teli.

- A magyar köztársasági elnöki intézmény nem különbözik számottevően más országok intézményétől.
- A mindenkori magyar köztársasági elnök lehetőségeihez mérten, teljes vállalással képviseli népe kívánalmait.
- A magyar társadalom többsége rendszeresen követi az aktuálpolitika eseményeit – valamint egyúttal a köztársasági elnök rendelkezéseit, és érdekelt azokban.
- A magyar társadalom tudásához mérten megfontolt véleménnyel rendelkezik az államfői rendelkezésekről.
- A leendő választópolgárok kevésbé tájékozottak, illetve érdekeltek a témában a jelenlegi választópolgárokkal szemben.
- A leendő választópolgárok megfelelő mennyiségű tudást sajátíthatnak el a közoktatási intézményekben a köztársasági elnökség intézményével kapcsolatban.

A dolgozat felépítése

Dolgozatom elején egyetemes jelleggel ismertetem a köztársaság intézményét és működését, valamint elnökének jogkörét és szerepét. Tanulmányozom a magyar köztársaságok történelmét és a magyar demokráciát, majd arcképcsarnok formájában kiemelem a III. Magyar Köztársaság államfőit és életútjaikat. Elemzem a köztársasági elnök az egyes hatalmi ágakhoz való viszonyát, illetve összehasonlítom hatáskörét Németország, Franciaország és az Amerikai Egyesült Államok államfői hatalmával. Esettanulmányt készítek az közelmúlt valamely olyan ügyéről, amely során a magyar köztársasági elnök jelentős társadalmi visszhangot kiváltó esetben gyakorolta elnöki jogkörét. Kérdőív formájában mélyebb és alaposabb rálátást szerzek a magyar társadalom leendő-, és jelenlegi választópolgárainak érdekeltségéről és tájékozottságáról. Végül elemzem és összefoglalom kutatómunkám eredményét, illetve a felmérést kiértékelve következtetéseket vonok le hipotéziseimről. További hipotéziseim elemzésével és véleményem kifejtésével, egyszóval összegzéssel zárom munkámat.

I. Általános értelmezés a köztársaságról, valamint államfőjének jogrendjéről

I.1. Az állam és az államforma kapcsolata

„Az állam komplex képződmény, (...) az államalkotó népnek a körülhatárolt államterületen az egységes államhatalom alatt tartósan szervezett hatás- és döntési egységet jelenti. (...)”¹ Az államok szerkezetének felépítése változatos, több meghatározó tényező együttese, s ehhez elválaszthatatlanul kapcsolódik az államforma kérdése. A magyar Jogi Lexikon alapján az államforma az állam szervezeti felépítését és az államhatalom gyakorlásának módszereit leíró kritériumok összessége.² Az államforma meghatározásához szükséges az államfő legitimitációjának tisztázása, amelynek két típusa ismert. „Az egyik megközelítés az ún. történelmi legitimitációt veszi alapul, amelyet a hagyomány, illetve a trónöröklés rendje határoz meg. A monarcha (uralkodó) legitimitása tehát alapvetőleg a tradíción alapul. A másik (köztársasági) típus a választással megszerzett legitimitációt helyezi előtérbe, (...) ez a legitimitáció viszont alapvetően racionális-jogi jellegű. A választás által legitimált személy a modern világban a hatalmát az alkotmányban meghatározott ideig gyakorolhatja (...)”.³ Az államformák egyik legfontosabb alkotóeleme tehát a hatalmat gyakorló személy, legyen annak fennhatósága tradíció- vagy választáson alapuló.

I.2. A köztársaság általános jellege

A köztársasági államforma kérdését azonban bizonyos vélemények szerint el kell határolni attól az elvtől, miszerint az csak az államfői pozíció betöltésén alapul. A jobb rálátás érdekében ajánlatos annak politikai filozófiai vonulatait is figyelembe venni.⁴ Ezen gondolat alapján egy olyan komplexet vizsgálhatunk, amely sokszínű erényekből és eszményekből tevődik össze. Az állam legitimitációs alapjának egyik legfontosabb pillére a népfelség elve, amely nem áll összefüggésben a köztársasági elnökség intézményével.⁵ Így megállapítható, hogy „a köztársasági forma (...) döntően ettől a legitimitációs elvtől és nem a köztársasági elnöki tisztségtől kapja alátámasztását”. Az előbb említett alapelv mellett elengedhetetlen az egyenlőség- és szabadság eszmények jelenléte, valamint a demokrácia és a jogállamiság elveinek hatályossága.⁶ Amennyiben ezen értékek képviselője megjelenik, tisztességesen és korszerűen működő köztársaságról beszélhetünk.

¹ Téglási András: Studia Universitas Communia, Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2018., 15. o.

² Lamm Vanda- Peschka Vilmos: Jogi Lexikon, KJK-KERSZÓV, Budapest, 1999., 40.o.

³ Téglási (2018), 33. o.

⁴ Gyórfi Tamás: 1. § A köztársasági államforma, Az Alkotmány kommentárja, Századvég, Budapest, 2009., 112-113.o.

⁵ Gyórfi (2009), 115.o.

⁶ Prof. Dr. Halász Iván PHD: Összehasonlító kormányzástan, NKE, Budapest, 2016., 20.o.

I.3. A köztársasági elnöki hatalom egyetemes arculata a hatalommegosztás tekintetében

„Három fontos tényező alkotja az államfői hatalom erősségét: a történelmi háttér, az alkotmányos jogosítványok, és az, hogy milyen módon nyeri el ezt a pozíciót.”⁷

Az alapfogalmakat tekintve a hatalommegosztás, a hatalmi ágak szétválasztása, valamint a hatalmi ágak egyensúlya olyan meghatározások, amelyek egymástól elválaszthatatlanok, kiindulópontjaikat tekintve szorosan kapcsolódnak egymáshoz. Ezen alapvető államelméleti eszmék származásának kérdésében érdemes nem csak a felvilágosodás kori, közismert Montesquieu-i elméletet vizsgálnunk, hanem mellette az ókori apparátusokat is ajánlatos boncolgatnunk, hiszen már Arisztotelész (ókori görög filozófus, Kr. e. 384–322)⁸ és Marcus Tullius Cicero (ókori római író, filozófus és politikus, Kr. e. 106–Kr. e. 43)⁹ is beszámoltak a klasszikus hatalommegosztás eredetéről.¹⁰ *„A megosztott hatalom szükségszerűen korlátozott, a hatalommal való visszaélés gátja, s így az önkényuralommal szembeni védekezés intézményesülése.”¹¹* Ezen gondolatok szerint nem is kérdés, hogy az idea a köztudomású megformálása előtt, már ezredévekkel korábban fennállhatott- s ténylegesen funkcionálhatott.

Az államfő fennhatósága a kormányzati rendszerek elméletében jelentős jogrendi változásokon ment keresztül, jelenlegi megállapodás szerint ún. speciális hatalmi ágként találunk rá értendő hivatkozásokat. Ez azonban nem egészen korrekt meghatározás, hiszen leginkább a hagyományos hatalmi ágak kontrollálása érdekében működik, feladatát tekintve a fékek és egyensúlyok rendszerének alkotóelemeként, s csak meghatározott formában részesedik a hatalmi funkciók tevékenységéből.¹²

Benjamin Constant, francia politikus és filozófus, az államfő szerepét egy, mozdonyokra vonatkozó példázattal ismerteti. *„A három politikai hatalmak, mint eddig ismertettek, a végrehajtó, törvényhozó és bírói hatalmak, mindannyi mozdonyok, melyeknek össze kell hatni, mindegyiknek saját körében, az egyetem mozgalomhoz, de ha e mozdonyok pályájukból kimentek, összeütköznek és egymást megakasztják, kell oly erőnek lenni, mely azokat helyükre visszavezesse. Ezen erő nem lehet e mozdonyok*

⁷ Molnár Albertina: Az államfői hivatalok szervezetéről, Optimi Nostri, Díjnyertes tudományos diákköri dolgozatok, Győr, 2012., 272.o.

⁸ ZanzaTV Fogalomtár: Arisztotelész
<https://zanza.tv/fogalom/arisztotelesz> (2024. február 10.)

⁹ Hegedüs Géza: Irodalmi arcképcsarnok, Világirodalmi arcképcsarnok, Arcanum Kézírónyvtár, 1998.
<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/IrodalmiArckapcsarnok-hegedus-geza-irodalmi-arckepcsarnok-1/vilagirodalmi-arckepcsarnok-9B9/marcus-tullius-cicero-kr-e-106kr-e-43-A34/> (2024. február 10.)

¹⁰ Cservák Csaba: A hatalommegosztás elmélete és gyakorlati megvalósulása, Jogelméleti Szemle, 2002/1.
<https://jesz.ajk.elte.hu/cservak9.html> (2024. február 10.)

¹¹ Cservák (2002)
<https://jesz.ajk.elte.hu/cservak9.html> (2024. február 10.)

¹² Cservák (2002)
<https://jesz.ajk.elte.hu/cservak9.html> (2024. február 10.)

egyikében, mert az arra szolgálna nékie, hogy a többit megsemmisítse; szükséges, hogy az a körön kívül álljon, hogy az némileg neutrális, semleges legyen, hogy mindenütt lehessen alkalmazni, hol alkalmazása szükséges; és hogy a bajoktól óvjon, a sérelmeket orvosolja a nélkül, hogy ellenséges legyen.”¹³ Ezen gondolatmenet tükrében Constant öt hatalmi ágot határoz meg, a klasszikus hármás megosztással szemben: a közmegegyezésen alapuló bírói- és végrehajtói hatalmak mellett kiemeli a királyi-, a tartós képviseleti-, valamint a közvélemény képviseleti hatalmakat.¹⁴

I.4. A köztársasági elnök választása, illetve az államfő általános jogrendje- és fennhatósága

Az elnökválasztás közvetlen vagy közvetett úton történhet. Az utóbbi esetben az államfő választása egy törvényhozó testület vagy az erre a feladatra kijelölt elektorok szavazatai útján történik. A közvetlen választás, mint ahogy nevéből kiderül, közvetlenül a szóban forgó állam népének szavazatai alapján hoz eredményt.¹⁵

Az államfők protokolláris, szimbolikus jellegű teendői nagyrészt a nyilvánosság előtt folynak, s ennek értelmében fogalmilag is általánosan ismertek a társadalom tudatában. Ezen feladatok közé sorolandó a parlament alakuló ülésének összehívása és berekesztése- valamint az ottani szónoklat, a törvények és választások deklarációja, valamint a kitüntetések, a közmédiában egyre gyakrabban látható, hagyományos etikett szerinti átadása. Az előbb említett államfői mivoltuknál fogva kiemelten jelentősnek tekinthetők, ám a kormányzat döntéshozatalában nem számottevő jellegűek. Tényleges államfői fennhatóság alatt a kormány jelölése- illetve kinevezése, az egyéb magasrangú tisztviselők kinevezése, a kormányülésekhez köthető előjogok, a vétójog, a normakontrollra küldés joga, az elnöki kegyelem lehetősége, valamint a népszavazás kezdeményezésének joga értendők.¹⁶

¹³ Benjamin Constant: Az alkotmányos hatalmak, Az alkotmányos politica tana, Pest, Trattner Károlyi, 1862., 12.o.

¹⁴ Csink Lóránt: A hatalmi ágak szétválasztása, A magyar közigazgatás kkv., 2.3. Az államfői hatalom bevonása a hatalommegosztásba, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Budapest, 2020., 406.o.

¹⁵ Téglási (2018), 36. o

¹⁶ Cservák Csaba: A köztársasági elnöki méltóság, Magyar Nemzet, 2022.

<https://magyarnemzet.hu/velemeny/2022/05/a-koztarsasagi-elnoki-meltosag> (2024. február 10.)

II. „A mai naptól, (...) országunk államformája és neve Magyar Köztársaság!”¹⁷

II.1. Az első magyar köztársaság kikiáltása

A Nagy Háborúban kimerült és jócskán megtépázott Magyarország szemében, 1918 végéhez érve, felcsillant a remény apró sugara: az egyre nyilvánvalóbbá váló hadi vereség, valamint az Osztrák-Magyar-Monarchiától való függetlenedés ábrándja szolgáltatott erre magyarázatot.¹⁸

A borzalmakat megélt hátország kívánalmainak eredményeképp 1918. október 24-én megalakult a Károlyi Mihály irányítása alatt álló Magyar Nemzeti Tanács, melynek a másnap megjelent kiáltványában jelentős reform ideák voltak fellelhetőek: *“A képviselőház azonnali feloszlatása. Új választás az általános, egyenlő és titkos, a nőkre is kiterjedőválasztójog alapján. (...) A népek önrendelkezési jogát a wilsoni elvek alapján biztosítani kell az ország nem magyar ajkú népeinek, attól a reménytől áthatva, hogy Magyarország területi integritását ezek az elvek nem veszélyeztetik, de biztosabb alapokra helyezik.”*. Az államforma megváltoztatásáról azonban a magyar politikai életben egészen október végéig nem esett szó, s az őszirózsás forradalom kitöréséig a megtört nép sem követelt effélet. A közhangulatbeli változás november elején következett be, hiszen a korabeli munkásgyűléseken, már köztársaság alakítására irányuló követelések jelentek meg, határozatok formájában.¹⁹

*“A munkásság a legnagyobb megütközéssel látja, hogy akkor, amidőn Magyarország egész népe, munkások, katonák és dolgozó polgárok egyhangúlag a köztársasági államformát követelik, amidőn ennek megvalósítását semmiféle hatalom megakadályozni nem tudná, a Nemzeti Tanács még mindig habozik, és még mindig élő és létező hatalomnak Hivatkozással: ismeri el a királyt... A gyűlés fölszólítja ennél fogva a Nemzeti Tanácsot, hogy tegyen eleget az ország dolgozó népe és a katonák egyhangú követelésének: kiáltsa ki a köztársaságot és szakítson meg azonnal minden összeköttetést a dinasztiaival.”*²⁰

A nép, illetve a magyar politikai közvélemény örömmel üdvözölte, hogy 1918. november 16-án kihirdették az ország függetlenségét, így kimondták: „Magyarország minden más államtól független és önálló népköztársaság.”. Ezzel egyidőben Károlyi

¹⁷ Oktatási Hivatal: Történelem 12., Alföldi Nyomda, Debrecen, 2023., 105.o.

¹⁸ Dr. Ravasz István: Magyarország és a Magyar Királyi Honvédség a XX. századi világháborúban 1914 – 1945., A Monarchiától a független magyar államig, Arcanum, Püspökladány, Debrecen, 2003.

<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/2vhSzakkonyv-magyarok-a-ii-vilaghaboruban-2/magyarország-es-a-magyar-kiralyi-honvedseg-a-xx-szazadi-vilaghaboruban-1914-1945-BB49/> (2024. március 2.)

¹⁹ Pölöskei Ferenc: A köztársasági eszme és mozgalom Magyarországon, Erényi Tibor: Magyar Köztársaság 1918–1919-ben, Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Budapest, 1990., 27–30.o.

²⁰ Erényi Tibor: A Magyar Munkásmozgalom Történetének Válogatott Dokumentumai V. kötet, Szikra Könyvkiadó, Budapest, 1956., 300.o.

Mihály miniszterelnök jog szerint a köztársaság első embere lett, azonban a köztársasági elnöki pozíciót csak a következő év januárjától töltötte be.²¹ A Magyar Népköztársaság rövid élete 1919. március 21-én ért véget, mellyel egyetemben kezdetét vette a kommunista vezetésű Tanácsköztársaság időszaka.

II.2. A második magyar köztársaság kikiáltása

Az országban már a XX. század elejétől küzdöttek a köztársaság kikiáltásáért, azonban a II. világháború időszakában, a nemzeti függetlenség elérésének és a németellenes összefogás mind szélesebb keretei megteremtésének érdekében az államforma megváltoztatása nem került a politikai célok középpontjába. *„A második világháború után az államforma megváltoztatása térségünk legtöbb addigi monarchiájában bekövetkezik. A háború utáni katarzis, a világpolitikai és a belső erőviszonyok átrendeződése elsöpörte a korábban diktatórikus, antidemokratikus berendezkedésű országok államformáját is.”* A demokratikus átalakulás és a közrend kérdése Magyarországon sajátos körülmények között, 1944- 1945-ben került napirendre, a háború utolsó szakaszában.²² A megsebzett ország restaurálásának végül 1945-ben láttak neki, új és demokratikus alappillérek segítségével.

A köztársasági törvényjavaslat nemzetgyűlési vitájára az 1946. január 30-31-ei üléseken került sor. *„A javaslat bevezetője méltatja azt a történelmi lehetőséget, hogy a nemzet visszanyerte önrendelkezési jogát, és maga dönthet államformájáról, egyúttal méltó módon megemlékezik a magyar történelem köztársasági hagyományairól. Mind a bevezető, mind az első két paragrafus tartalmazza, hogy Magyarországon az államhatalom kizárólagos forrása és birtokosa a nép, amely a törvényhozó hatalmat az általános, egyenlő, közvetlen és titkos választójog alapján megválasztott nemzetgyűlés által gyakorolja, illetve, hogy Magyarország köztársaság, amelynek élén köztársasági elnök áll. A továbbiakban a köztársasági elnök választásának módjával és az elnök jogkörével foglalkozik.”* Emellett felsorolásra kerültek azok az emberi és polgári jogok, amelyekkel a köztársaság polgárai rendelkeznek: *„A személyes szabadság, jog az elnyomatástól, félelemtől és nélkülözéstől mentes emberi élethez, a gondolat és vélemény szabad nyilvánítása, a vallás szabad gyakorlása, az egyesülési és gyülekezési jog, a tulajdonhoz, a személyi biztonsághoz, a munkához és a méltó emberi megélhetéshez, a szabad művelődéshez való jog, s a részvétel joga az állam és az önkormányzatok életének irányításában. Ezekről a jogoktól egyetlen állampolgár sem fosztható meg törvényes*

²¹ Pölöskei (1990), 33-34.o.

²² Fejtl István - Gellériné, Lázár Márta - Kende János (szer.): Demokratikus köztársaságok Magyarországon: Történeti album, Fejtl István – Palasik Mária: Magyar köztársaság 1946., Napvilág Kiadó, Budapest, 2007., 1.o.

eljárás nélkül.” A vita lezárása és a szavazás után kihirdetettnek nyilvánították az 1946. évi I. törvényt. A nemzetgyűlés 1946. február 1-jén közfelkiáltással Tildy Zoltánt választotta meg a második magyar köztársaság államfőjének.²³

A magyar nemzet történelmében sorsfordítónak tekinthető nap közhangulatát élesen tanúsítja egy korabeli cikk: *„A munka lázas irama egy pillanatra elcsendesült, s a gyárak, a hivatalok, meg a közeli mezők dolgozói megadott jelre elindultak a város szíve felé, a Duna-partra történelmet csinálni. Jöttek vidáman, dalosan, ütemes zeneszóval, hosszú sorokban, beláthatatlanul, s fejük fölött a nemzeti színű zászlóerdők lombozata hullámozott szertelen jókedvvel.*”²⁴

A kezdetben parlamentáris demokrácia arculatát mutató államforma az 1947-es év országgyűlési választásai során számottevő forduloponthoz érkezett, hiszen annak berendezkedése egyre inkább eltolódott egyfajta, kommunista mintájú rend felé. 1949. augusztus 18-án, Magyarország új alkotmányának jóváhagyásával a államszervezet teljes egészében szovjet mintára alakult át, az ország hivatalos megnevezése augusztus 20-tól Magyar Népköztársaság lett. Ezzel egyidejűleg lezárult a második magyar köztársaság története.

II.3. A harmadik magyar köztársaság kikiáltása

Magyarország 1949. augusztus 20-tól mintegy negyven hosszú, olykor gyötrelmes éven át, a szovjet rendszer részévé formálódott, s egypárti jellegű állam berendezkedés alakult ki. A kommunista diktatúra láncainak letépése az országban, és egyidejűleg más kelet-európai országokban, a szovjet típusú rendszer összeomlásával és az azt követő társadalmi-politikai-gazdasági folyamatok együttesével kezdődött. A XX. század utolsó évtizedeiben megkezdődött a demokrácia felé vezető útra való visszatérés.

Ripp Zoltán, történész és író, aki számos tanulmányában és publikációjában foglalkozott a magyar történelem ezen részével, egy, ötszakaszos, három évet körülölelő időintervallum tükrében osztotta fel az említett időszakot: 1987 nyaratól kezdődően 1990 nyaráig.²⁵ A periódus kezdőpontja mellett számos érv sorakozhat fel: Mihail Gorbacsov szovjet főtitkár reformpolitikájának kikristályosodása, Grósz Károly miniszterelnöki kinevezése, a Társadalmi Szerződés megjelenése, valamint a Magyar Demokrata Fórum megalakulásával kapcsolatos előkészítő tárgyalások. Az első szakaszhatárt 1988 májusa jelöli, hiszen ekkor következett be az a sorsfordító eseménysorozat, mely során

²³ Feitl – Lázár – Kende (2007), 9-10.o.

²⁴ Dezsényi Béla - Falvy Zoltán - Fejér Judit: A Magyar sajtó bibliográfiája 1945-54, Esti Szabad Szó, 1946. február 2., Országos Széchényi Könyvtár, Budapest, 1956., 109.o.

²⁵ Ripp Zoltán: Rendszerváltás Magyarországon 1987–1990. Napvilág Kiadó, Budapest, 2006., 587.o.

Gorbacsov engedélyével eltávolították a hatalomból Kádár Jánost és híveit. A soron következő fordulópontra 1989 januárjában történt, amikor Pozsgay Imre az 1956-os cselekmények megrázképtető és nyilvános átértékelésével katalizálta az eseményeket, és ezzel részben hozzájárult ahhoz is, hogy a következő hónapban legalizálták az akkor már javában létező többpártrendszert, s a jövő politikai alappilléreként ismerték el az addigi egypártrendszer intézménye helyett. Az ekkor kezdődő, 1989 júniusáig tartó, harmadik szakaszban megkezdődtek a hivatalos tárgyalások az állampárt és az ellenzék között, amelyek főként az átmenetről és a hatalom megosztásáról szóltak. Ismét új szakasz kezdődött Nagy Imre újratemetésével, valamint a nemzeti kerekasztal-tárgyalások megindulásával. A ciklus 1989. október 23-ig, a Harmadik Magyar Köztársaság kikiáltásáig, valamint a nemzeti kerekasztal-tárgyalások során elfogadott alkotmányos alapelvek törvényekké válásáig tartott. A rendszerváltoztatás momentumainak utolsó, belső szakaszát, a négy igenes népszavazással indult, a választási kampánnyal, illetve a választásokkal folytatódott, és az új kormány megalakulásával zárult.²⁶ A tagolás átláthatóan különíti el a rendszerváltoztatás politikai eseményeinek legjelentősebb fordulóit, s talán valamelyest átláthatóbbá teszi azt, az előző század végén lezajlott, rendkívül összetett metódust, amely olyan kulcsmotívumok sorozata, amelyek a mai Magyarország állam berendezkedésének szempontjából elengedhetetlenek tekinthetők. Az Harmadik Magyar Köztársaság első, szabadon választott kormányát Antall József miniszterelnök vezette, a köztársasági elnöki pozíciót Göncz Árpád töltötte be.

A 2024-es évben, a köztársaság bevezetésének 35. évében nyolc kormányfő és hét államfő neve fémjelzi az eddigi időszakot. Jelenleg Sulyok Tamás Magyarország köztársasági elnöke, az ország élén az Orbán Viktor által vezetett, ötödik „*Orbán kormány*” áll. A házelnök, Kövér László igazgatása alatt álló magyar Országgyűlés, Magyarország jogrendjét a 2012. január 1-jén hatályba lépett Alaptörvény alapján szabályozza, amely az ország jogi hierarchiájának legmagasabb minőségű jogforrása.

²⁶ Szemle: Rendszerváltás Magyarországon, Múltunk, 2006/2. 302–308. o.

III. Államfői arcképcsarnok a három magyar köztársaság történelme alapján

III.1. Gróf Károlyi Mihály²⁷



Gróf Károlyi Mihály (Budapest, 1875. március 4. – Vence, Franciaország, 1955. március 19.) Magyarország első köztársasági elnöke, a nagybirtokos Károlyi család leszármazottja. (...) Már az első világháborút övező lelkesedés idején békepártinak vallotta magát, később a háború utolsó évében határozott békeagitációt folytatott, amit a polgári demokratikus reformok követelésével kötött össze. (...) A Károlyi Párt vezetőjeként nagy népszerűségnek örvendett a békére vágyó tömegek között. Az 1918. októberében történt, őszirózsás, polgári demokratikus forradalom elismert egyénisége, a Magyar Nemzeti Tanács vezetője. A magyar nép nyomására IV. Károly király 1918. október 31-én miniszterelnökké nevezte ki, majd 1919. január 11-én az első magyar köztársaság köztársasági elnöke lett. Jelentős figyelmet szentelt a polgári demokratikus reformok megvalósítására, s a mérsékelt földreform bevezetéseként kiosztotta saját kálkapolnai birtokát. Egyre labilisabb helyzetbe került, hiszen amellet, hogy nem tudott kedvező békefeltételeket elérni, a polgári demokratikus rendszert hatalomra segítő néptömegek jogos kívánalmainak sem tudott eleget tenni. (...) A köztársasági elnökre 1919. március 20-án aggasztó teher hárult: a nagy kiterjedésű, újabb területek átadását követelő Vyx-jegyzék elfogadása és az ellenállás megszervezése között kellett volna határoznia, ám a helyzet mérlegelése után másnap lemondott és békés úton átadta a hatalmat a munkásosztálynak. 1919. július elején külföldre emigrált. (...) 1946. májusában tért haza, s 1949-ig Magyarország párizsi követe volt. Élete utolsó éveit a politikától visszavonulva Franciaországban töltötte. Hamvait 1962. márciusában a Kerepesi temetőben, mauzóleumban helyezték el.²⁸

²⁷ Kép: Bibliothèque nationale de France, 1919.

<http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b53015963g/f1.zoom.r=k%C3%A1rolyi%20mih%C3%A1ly.langEN> (2024. március 30.)

²⁸ Kenyeres Ágnes: Magyar Életrajzi Lexikon, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1967.

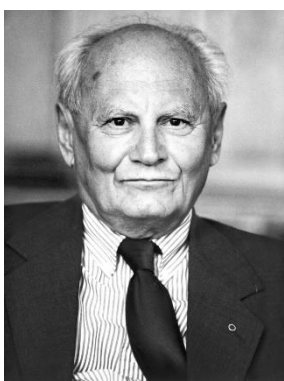
<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzi-lexikon-7428D/k-760F2/karolyi-mihaly-grof-76225/> (2024. március 30.)

III.2. Tildy Zoltán²⁹



Tildy Zoltán (Losonc, 1889. november 18. – Budapest, 1961. augusztus 3.): református lelkész politikus, miniszterelnök, a második magyar köztársaság államfője. Elsősorban teológiát tanult a pápai főiskolán, majd az írországi belfasti egyetemen. (...) Az I. világháború alatt Nagyatádi Szabó István oldalán kezdett betekintést nyerni a magyar politikai életbe. (...) 1930-ban részt vett a Független Kisgazdapárt megalakításában. Az 1931-es országgyűlési választásokon nem járt sikerrel, azonban 1936-tól 1944-ig országgyűlési képviselőként tevékenykedett. (...) Tildy Zoltán 1945-től a Független Kisgazdapárt elnöke volt, majd az év novemberében a Kisgazda Párt listáján országgyűlési képviselő, majd miniszterelnök lett (1945. november- 1946. február). A második magyar köztársaság kikiáltása után 1946. februárjában közfelkiáltással államfőnek választották, s 1948-ig töltötte be pozícióját. Veje hazaárulási pere következtében letett feladatköre betöltéséről, később házi őrizetbe került. Nagy Imre kormányában 1956. október 28-tól november 4-ig államminiszterként működött. Tevékenysége miatt a Legfelsőbb Bíróság hat év börtönbüntetést szabott meg számára, ám három évvel később a még hátralevő büntetési idejét felfüggesztették és szabadlábra helyezték.³⁰

III.3. Göncz Árpád³¹



„Ha szolgálni kívánok valakit, azokat szolgálom, akiknek szolgálójuk nincsen: a védteleneket, akiknek sem a darutollas úri világban, sem az egyenlők közt egyenlőbbek világában nem jutott jó szó, akik a versenytársadalom versenyképtelenjei, akiknek nincs eszközük megvédeni Önmagukat, s akik épp ezért leginkább szorulnak védelemre.”³²

Göncz Árpád, apai ágon dunántúli magyar kispolgári, anyai ágon erdélyi zsidó-székely családból, 1922. február 10-én született Budapesten. Érettségi

²⁹ Kép: Izsák–Pölöskei–Romsics–Urbán: Magyar miniszterelnökök 1848–2002. Kossuth Kiadó, Budapest, 2003., MTI, 1946. február 1., 139.o.

³⁰ Kenyeres Ágnes: Magyar Életrajzi Lexikon, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1967.

<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzi-lexikon-7428D/t-ty-780F8/tildy-zoltan-78269/>

³¹ Kép: Szilágyi Lenke fotónaplója, Litera, 2014. március 7.

<http://www.litera.hu/netnaplo/szilagy-i-lenke-fotonaploja-5> (2024. március 30.)

³² Részlet Göncz Árpád parlamenti felszólalásából, 1990. augusztus 3., Országgyűlési Napló 1990-2022, 1990-1994, 1990. évi nyári rendkívüli ülészak, 1990. augusztus 3. péntek, az Országgyűlés ünnepi ülése

<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/OGYNaplo-orszaggyulesi-naplo-1990-2022-4/19901994-5/1990-evi-nyari-rendkivuli-uleszak-236B/> (2024. március 30.)

után 1944-ben doktorált a Pázmány Péter Tudományegyetem jogi karán. Politikai pályafutásának gyökerei a cserkész mozgalomhoz, így az 1936-ban alakult Teleki Pál Munkaközösséghez kötődnek, mely legfőbb célkitűzése a fiatal értelmiség segítése volt, Magyarország társadalmi problémáinak felismerésében és azok orvoslásában. Innen egyenes út vezetett a II. világháború alatti ellenállási mozgalomhoz, amelyben 1944 végétől a Táncsics zászlóalj tagjaként fegyveresen is részt vett.³³

Valós pályafutása a politika színterén 1945-ben, a Független Kisgazda-, Földmunkás- és Polgári Pártban kezdődött: Kovács Bélának, a párt főtitkárának munkáját segítette, eközben a Független Ifjúsági szervezetének vezetőjeként működött, s a Nemzedék című hetilapnak szerkesztője volt. A párt összeomlása után állás nélkül maradt, így 1948-tól segédmunkásként, gyári munkásként, majd lakatosként foglalkoztatták. A nehéz időszakot követően, 1952-től 1956-ig a Gödöllői Agrártudományi Egyetem növénytermesztői szakán tanult, és közben különböző mezőgazdasági cégeknél dolgozott technikusként, illetve agronómusként. Diplomáját nem szerezhette meg, mert 1956-ban eltávolították az intézményből.

A forradalom idején a Parasztszövetség újjászervezésén fáradozott, a bukás után pedig mozgalmat indított a bebörtönzöttek családtagjainak megsegítésére, valamint szerepet vállalt Bibó István kibontakozási indítványainak megtárgyalásában. A Bibó-per másodrendű vádlottjaként életfogytiglani büntetésre ítélték, azonban 1963-ban, amnesztiával szabadult. A börtönbüntetés során megtanult angolul, így 1963-tól szakfordítóként, 1965-től műfordítóként és szabadfoglalkozású íróként tevékenykedett. József Attila, valamint Wheatland-díjakban részesült az irodalom területén végzett kitűnő munkájáért.

A Szabad Demokraták Szövetségének budapesti területi listájának vezetőjeként az 1990. évi országgyűlési választásokon bekerült a parlamentbe. Az új Országgyűlés alakuló ülésén, május 2-án elnökévé választotta. Ezt követően, augusztus 3-án a Harmadik Magyar Köztársaság első államfőjévé választották. Az öt éves megbízatást követően, 1995. június 19-én újraválasztották. Mandátuma 2000. augusztus 3-án járt le. Hivatali tevékenysége során számos magyar mozgalom és rendezvény fővédnöke lett és több határon túli egyetem díszdoktorává tette. Számos magas külföldi kitüntetésben részesült.³⁴ Göncz Árpád, „*mindenki Árpi bácsija*”, 2015. október 6-án hunyt el.

³³ Romsics Ignác: A jót és a rosszat egyaránt meglátó morális hatalom, Népszava, 2022. február 10. https://nepszava.hu/3145880_a-jot-es-a-rosszat-egyarant-meglato-moralis-hatalom--szaz-eve-szuletett-gonc-arpad (2024. március 30.)

³⁴ Kiemelt Nemzeti Emlékhely Bizottság: Életének 94. évében elhunyt Göncz Árpád, 2015. október 6.

„(...) Göncz Árpád folyamatosan bírta a magyar társadalom túlnyomó többségének a támogatását. (...) Ennek okát valószínűleg nem csak abban kell keresnünk, hogy (...) mindkét ciklusában kiállt a liberális és demokratikus értékek mellett, s elszánt szószólója volt a parlamentáris demokráciának. Hanem Göncz Árpád egyéniségében, személyiségi karakterjegyeiben is. Vagyis abban, hogy a legmagasabb állami méltóság birtokosaként is meg tudott maradni embernek, mégpedig a köz emberének. Hivatalát szolgálatnak fogta fel, s nem bánta, ha a köz nem elnök úrként, hanem Árpi bácsiként tekint rá. A patriarchális családfőhöz hasonlóan a mindenért és mindenkiért felelős, a jót és a rosszat egyaránt meglátó morális hatalom jelképe lett.”³⁵

III.4. Mádl Ferenc³⁶



„Köztársasági elnök, egyetemi tanár, akadémikus, miniszter. Az európai jog, a nemzetközi magánjog és a nemzetközi gazdasági kapcsolatok joga, valamint az összehasonlító jog kiemelkedő tudósa.”³⁷ Mádl Ferencet, a III. Magyar Köztársaság harmadik köztársasági elnökét, Domaniczky Endre a róla írott emléksorozatának címében így jellemezte: „tudós és államférfi”. A kötet első oldala ehhez kapcsolódóan egy, az elnöktől elhangzott idézetet tartalmaz: „Tudós akartam lenni, nem

politikus”.³⁸

Prof. Dr. Mádl Ferenc 1931. január 29-én született Veszprém vármegyében. 1955-ben az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán diplomát szerzett, később a strasbourgi egyetem jogi karán folytatta tanulmányait. A jog területén kezdetben bírósági fogalmazóként és titkárként, később a Magyar Tudományos Akadémia Központi Hivatalának állam- és jogtudományi referenseként, majd osztályvezetőjeként dolgozott. Az évek során az ELTE Polgári Jogi Tanszékén docens és egyetemi tanár pozíciókat töltött be, majd az ELTE Nemzetközi Magánjogi Tanszékét vezette.

<https://www.parlament.hu/-eletenek-94-eveben-elhunyt-goncz-arpad-a-szabadon-valasztott-orszaggyules-elso-elnoke-volt-koztarsasagi-elnok> (2024. március 30.)

³⁵ Romsics Ignác: A jót és a rosszat egyaránt meglátó morális hatalom – Száz éve született Göncz Árpád, Népszava, 2022. február 10.

https://nepszava.hu/3145880_a-jot-es-a-rosszat-egyarant-meglato-moralis-hatalom--szaz-eve-szuletett-goncz-arpad (2024. március 30.)

³⁶ Kép: Székelyhon, Mádl Ferenc

<https://szekelyhon.ro/vilag/elhunyt-madl-ferenc> (2024. március 30.)

³⁷ Király Miklós: Emlékezés Mádl Ferencre (1931–2011), a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjára, Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE), Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2023., 1.o.

³⁸ Domaniczky Endre: Mádl Ferenc - Tudós és államférfi, Mádl Ferenc emléksorozat, Mádl Ferenc Intézet, Budapest, 2023., 5.o.

„Az állam- és jogtudomány kandidátusa tudományos fokozatot 1964-ben, a tudomány doktora fokozatot 1974-ben szerezte meg. Az MTA 1987-ben levelező, 1993-ban rendes tagjává választotta. Tudományos tevékenysége során elsősorban polgári joggal, nemzetközi magánjoggal és a nemzetközi gazdasági kapcsolatok jogi problémáival, valamint Európa-joggal foglalkozott. Részt vett több tudományos folyóirat szerkesztésében, illetve számos szervezet munkájában, tagja volt több nemzetközi akadémiának, vendégprofesszorként számos külföldi egyetemen tanított. Számos jelentős kitüntetés mellett 1999-ben Széchenyi-díjat kapott az európai jog, a nemzetközi magánjog és a nemzetközi kereskedelmi jog területén kifejtett nemzetközileg elismert tudományos munkásságáért, iskolateremtő egyetemi oktatói, valamint tudományszervezői tevékenységéért. 1999-ben a francia Becsületrend lovagi fokozatával, 2001-ben nagykeresztjével tüntették ki. Az ELTE tiszteletbeli doktora és számos egyetem díszdoktora, több könyv és tanulmány szerzője. 2011. május 25-én a Fővárosi Közgyűlés Budapest díszpolgára címet adományozott számára.”

A rendszerváltoztatás után a magyar politikai élet színterén vállalt szerepet. Az Antall-kormány tárca nélküli minisztereként, 1990 és 1993 között, a kormányt, illetve a miniszterelnököt képviselte különböző nemzetközi helyzetekben, továbbá felügyelte az MTA-t, és segítette a kormány tudománypolitikai célkitűzéseit. Az évek során több, nívós pozíciót töltött be az állam sikeres vezetésének érdekében. Az 1995. évben köztársasági elnök jelölt volt az MDF-KDNP-FIDESZ színeiben, s 1999- és 2000. között az Orbán-kormány tudományos tanácsadó testületének tagja volt.

„Az Országgyűlés 2000. június 6-án a Fidesz és az FKGP jelöltjeként, de pártonkívüliként a Magyar Köztársaság elnökévé választotta, tisztségébe 2000. augusztus 4-én iktatták be. Államfőként elnöke volt a Szent Korona Testületnek is. Ötéves hivatali ideje alatt több mint 70 külföldi látogatást tett, több mint 520 új törvényt, törvénymódosítást látott el kézjegyével. Hét esetben a parlament által már elfogadott törvényt véleményezésre továbbított az Alkotmánybírósághoz, illetve visszautalt további tárgyalásra az Országgyűlésnek, s négy törvény esetében kért előzetes normakontrollt az Alkotmánybíróságtól.”³⁹

³⁹ Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Jog szak: Elhunyt Mádl Ferenc, 2011
<http://jog.sapientia.ro/hu/tudomanyos-elet/elhunyt-madl-ferenc> (2024. március 30.)

III.5. Sólyom László⁴⁰



„2023. október 8-án, életének 82. évében, óriási erővel, tevékenyen és derűvel viselt hosszú betegség után elhunyt Sólyom László, az Alkotmánybíróság és a Magyar Köztársaság volt elnöke, az ELTE ÁJK korábbi professzora és volt dékánhelyettese, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja.”

Sólyom László 1942. január 3-án született Pécsen, s itt szerzett 1964-ben jogi diplomát. Később a jénai egyetemen tanársegédként dolgozott és szerzett doktori címet. Hazatérte után a Magyar Tudományos Akadémia Állam- és Jogtudományi Intézetében, valamint az Országgyűlési Könyvtárban volt tudományos kutató. Az állam- és jogtudomány kandidátusa címet 1975-ben, a tudomány doktora fokozatot 1981-ben szerezte meg. Először levelező, majd a 2013-as évtől az MTA rendes tagjává választották.

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara Polgári Jogi Tanszékének egyetemi tanára, majd a Kar tudományos ügyekért felelős dékánhelyettese volt. *„Tanárként megreformálta a polgári jog oktatását, a vagyoni jogok mellett jelentős hangsúlyt fektetve a személyiségi jogok kérdéskörének is. Előadásai igen népszerűek voltak a nyolcvanas évek új utakat kereső egyetemi ifjúsága körében.”*

A Magyar Demokrata Fórum alapító tagjai között volt, s 1989-től elnökségi tagként végezte feladatait. Aktívan szerepet vállalt az Ellenzéki Kerekasztal munkájában.

„Az Alkotmánybíróságnak 1989-től elnökhelyettese, 1990 és 1998 között elnöke volt. Alkotmánybírósági elnökként döntő szerepe volt a demokratikus jogállami jogrendszer kialakításában. Nevéhez köthető a közös európai hagyományokba illeszkedő alkotmánybírósági gyakorlat és ezzel a modern magyar alkotmányjog kialakulása.”

A magyar Országgyűlés 2005. június 7-én köztársasági elnökké választotta, pozícióját 2010. augusztus 5-ig töltötte be. Államférfiként igyekezett függetlenséget gyakorolni, s különös hangsúlyt fektetni a nemzeti egységre, és a jövő nemzedékeiért szembeni felelősségtudatos magatartásra.

„Számos elismerése mellett 1998-ban Humboldt-díjjal, 1999-ben A Magyar Köztársasági Érdemrend nagykeresztjével, 2003-ban Nagy Imre Érdemrenddel, 2005-ben

⁴⁰ Kép: Alkotmánybíróság, Sólyom László

<https://www.alkotmanybirosag.hu/kozlemeny/elhunyt-solyom-laszlo-az-alkotmanybirosag-volt-elnoke/> (2024. március 30.)

A Magyar Köztársasági Érdemrend nagykeresztje a láncsal, 2013-ban Magyar Szabadságért díjjal tüntették ki.”⁴¹

III.6. Schmitt Pál⁴²



Schmitt Pál 1942-ben született Budapesten. A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem belkereskedelem szakán szerzett diplomát 1965-ben. A Testnevelési Egyetemen doktorált, s ugyanitt 1994-től 2012-ig címzetes egyetemi tanár volt.

Életében mindig is kiemelkedő helyen állt a sport: pályafutását 13 évesen kezdte. Párbajtörvívóként egyéniben kétszer nyert magyar bajnokságot, 1965 és 1977 között több, mint száz alkalommal szerepelt a válogatottban. A párbajtőrscapat tagjaként 1968-ban és 1972-ben olimpiai bajnok lett, 1970-ben és 1971-ben világbajnokként képviselte Magyarországot. A Magyar Olimpiai Bizottságban (MOB) kezdetben főtitkári, majd 21 éven át elnöki teendőket látott el, 2010 óta a MOB örökös tiszteletbeli elnöke. A Nemzetközi Olimpiai Bizottságban (NOB) is hosszú éveken át képviselte hazáját.

Az évek során különböző vezetői pozíciókat foglalt el a HungarHotels Vállalatnál, illetve az Astoria Szállóban. A Népstadion és Intézményei főigazgatója volt, elnökhelyettesi tisztséget töltött be az Országos Testnevelési és Sporthivatalban.

Diplomáciai és politikai útja 1993-ban vette kezdetét, madridi nagyköveti pozíciójával, s később svájci nagykövetségként is dolgozott. *„2002-ben az önkormányzati választásokon a Fidesz és az MDF támogatásával független jelöltként indult Budapest főpolgármesteri tisztségéért. 2003-ban belépett a Fideszbe, 2003 és 2007 között a párt alelnökeként tevékenykedett. A 2004-es európai parlamenti választásokon a Fidesz listavezetőjeként bekerült az Európai Parlamentbe, 2009-től az EP egyik alelnöke, elnökségének tagja volt. Európai parlamenti képviselői mandátumáról 2010 májusában mondott le, miután az áprilisi országgyűlési választásokon a Fidesz országos listáján képviselői mandátumot szerzett. Schmitt Pált 2010. május 14-én az Országgyűlés elnökévé választották, e tisztelet államfői beiktatásáig látta el. „*

Magyarország államfőjévé választották 2010. június 29-én. A tisztségét kevesebb, mint két éven át gyakorolta, hiszen 2012. április 2-án lemondott. Döntésének oka a

⁴¹ Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi kar: Gyászjelentés – Sólyom László, 2023. október 8. <https://www.ajk.elte.hu/content/solyom-laszlo-1942-2023.t.6345> (2024. március 30.)

⁴² Kép: Schmitt Pál a Magyar Köztársaság Elnöke beszédet tart az önkéntesség európai évének megnyitóján a Millenáris Teátrum épületében, Európai Bizottság, Dudás Szabolcs, 2011. január 8. <https://www.flickr.com/photos/europapont/5335848500/in/photostream/> (2024. március 30.)

kisdoktori értekezésével kapcsolatos plágiumbotrány volt, amely megosztotta a nemzet véleményét.

*„Pályafutása során számos kitüntetéssel ismerték el, többek között 1992-ben Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztjével, 1993-ban a Magyar Köztársasági Sportdíjjal tüntették ki. 2020-ban a Halhatatlan Magyar Sportolók Egyesületének tagjává választották. 2014 óta a Nemzet Sportolója cím birtokosa.”*⁴³

III.7. Áder János⁴⁴



Áder János 1959. május 9-én született Csornán. *„A család az ottani emberek hagyományait követve a tudás, a szorgalom és a teljesítmény tiszteletén nyugvó értékek szerint élt.”* A győri Révai Miklós Gimnáziumban szerzett érettségi bizonyítványt, majd a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának szerzett diplomát 1983-ban.

„Áder János egyike a magyarországi demokratikus rendszerváltás politikusainak. Részt vett a Magyarország számára történelmi jelentőségű 1987-es lakiteleki találkozón, majd az Ellenzéki és a Nemzeti Kerekasztal 1989. évi tárgyalásain is, ahol fontos szerepe volt a demokratikus választási rendszer kidolgozásában.”

1990-ben, az első szabad országgyűlési választáson, a Fiala Demokraták Szövetségének színei alatt került be a magyar Országgyűlésbe. Szülővárosának, egyéni választókerületben megválasztott, parlamenti képviselője volt három alkalommal. Az Országgyűlés alkotmányügyi, törvény-előkészítő és igazságügyi bizottságainak munkájában is szerepet vállalt. Áder János 1998- és 2002 között a Magyar Országgyűlés elnöki tisztségét töltötte be. Házelnöki tevékenységével a nemzetközi szinten is igyekezett Magyarország megbecsülését erősíteni. Ebben az időszakban vált az ország a NATO tagjává, illetve döntő lépéseket tett az Európai Unióhoz történő csatlakozás előkészítésében. Az Európai Parlament tagjává választották 2009-ben, s képviselőként az Európai Parlament Környezetvédelmi, Közegészségügyi és Élelmiszerbiztonsági Bizottságának alelnöke volt. *„Az Európai Parlamentben végzett munkáját több fontos nemzetközi kezdeményezés fémjelzi, így például a cianidos aranybányászat betiltására vagy az Európai Katasztrófavédelmi Alap létrehozására vonatkozó javaslat.”*

⁴³ M4 Sport Vívás: Schmitt Pál 80 éves, 2022. május 13.

<https://m4sport.hu/vivas/cikk/2022/05/13/schmitt-pal-80-eves/> (2024. március 30.)

⁴⁴ Kép: Külgazdasági és Külügyminisztérium: Áder János életrajza, 2012. június 11.

<http://vienna.io.gov.hu/ader-janos-eletrajza> (2024. március 30.)

Az Országgyűlés 2012. május 2-án a demokratikus Magyarország ötödik köztársasági elnökévé választotta, s mandátumát két cikluson át, 2022. májusáig töltötte be.⁴⁵

III.8. Novák Katalin⁴⁶



Novák Katalin közgazdász, politikus, jogász, emellett Magyarország történetében az első, köztársasági elnöki pozíciót betöltő nő.⁴⁷

Szegeden született, 1977. szeptember 6-án. Felsőfokú tanulmányait Magyarországon – a Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetemen, valamint a Szegedi Tudományegyetemen -, valamint Párizsban végezte. Kiemelkedő nyelvi kompetenciákkal rendelkezik, hiszen az Egyesült Államokban, Franciaországban és Németországban is élt. Ezen tapasztalatoknak köszönhetően, anyanyelve mellett, angolul, franciául, németül és spanyolul beszél. Novák Katalin három gyermek édesanyja.

Politikai pályafutását az ezredforduló után, a Külügyminisztériumban kezdte. Külügyminiszteri tanácsadói pozíciót töltött be 2010- és 2012 között, ezt követően az Emberi Erőforrások Minisztériumában töltött miniszteri kabinetvezetői szolgálatot. A következő évek során család- és ifjúságért felelős államtitkárként, a Fidesz külügyi alelnökeként, és családügyi miniszterként erősítette a magyar államszervezetet. Novák Katalin 2018 óta az Országgyűlés tagja.

A magyar Parlament döntése alapján 2022. március 10-én köztársasági elnöknek választották, ezzel az elismeréssel ő lett a III. Magyar Köztársaság, illetve Magyarország első női köztársasági elnöke. Ünnepeles eskütétele után 2022. május 10-én lépett hivatalba, mandátuma 5 éves időtartamra kiterjedő volt.⁴⁸

Novák Katalin 2024. február 11-én lemondott tisztségéről, amelyet az Országgyűlés február 26-án hivatalosan elfogadott.⁴⁹ „(...) *Az MI-en vetített beszédében mondta ki, hogy hibázott, bocsánatot kért és bejelentette távozását. Alig több, mint egy hét alatt*

⁴⁵ Külgazdasági és Külügyminisztérium: Áder János életrajza, 2012. június 11. <http://vienna.io.gov.hu/ader-janos-eletrajza> (2024. március 30.)

⁴⁶ Kép: Quirinale photo archive, Il Presidente Mattarella riceve S.E. la Signora Katalin Novák, Presidente di Ungheria, 2023. január 31. <https://www.quirinale.it/elementi/78956> (2024. március 30.)

⁴⁷ Magyar Nemzeti Névtér, Novák Katalin, foglalkozás és archontológia <https://magyarnemzetinevter.hu/szemelyi-nevter/?id=744660&date=2023-02-27> (2024. március 30.)

⁴⁸ Magyarország Nagykövetsége Újdelhi, Magyarország történetének első női köztársasági elnöke lett Novák Katalin <https://delhi.mfa.gov.hu/news/magyarorszag-toeretenenek-első-noi-koertarsasagi-elnoeke-lett-novak-katalin> (2024. március 30.)

⁴⁹ Magyar Közlöny 21/2024, Határozatok Tára 1/2024 (II.26.) Országgyűlési Határozat, A köztársasági elnök lemondásának elfogadásáról, Budapest, 2024. február 26., 1025.o.

fogyott el körülötte a levegő, miután kiderült, hogy elnöki kegyelemben részesítette a bicskei Kossuth Zsuzsa Gyermekotthon volt igazgatóhelyettesét, K. Endrét, akit kényszerítésért 3 év 4 hónap börtönre ítélték, mert próbálta eltussolni a főnöke, (...) V. János (...) visszaéléseit.”⁵⁰

III.9. Sulyok Tamás⁵¹



Dr. Sulyok Tamás jogász, ügyvéd, alkotmánybíró, a III. Magyar Köztársaság jelenleg regnáló köztársasági elnöke. Kiskunfélegyházán született 1956. március 24-én. Jogi diplomáját 1980-ban, a szegedi József Attila Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán szerezte meg. Anyanyelve mellett a német- és az angol nyelvet beszéli.

A jog területén kezdetekben jogtanácsosként, illetve ügyvédként végezte feladatait. Az Országgyűlés 2014 szeptemberében az Alkotmánybíróság tagjává választotta, ahol először elnökhelyettesi, majd 2016. november 22-től elnöki tisztséget töltött be.

Az Osztrák Köztársaság tiszteletbeli konzulja volt 2000 és 2014 között. A Szegedi Tudomány Állam- és Jogtudományi Karán alkotmányjogot oktatott 2005 és 2020 között. Tudományos (PhD) fokozatot szerzett 2013-ban, munkájának középpontjában az ügyvédség alkotmányjogi helyzete állt.

Az Országgyűlés 2024. február 26-án Magyarország köztársasági elnökévé választotta, tisztségét március 5-től tölti be.⁵²

⁵⁰ Népszava, A.Z., M.A., Hivatalosan is lemondott Novák Katalin, ha úgy akarja, soha többé nem kell dolgoznia, 2024.02.12. https://nepszava.hu/3225000_novak-katalin-lemondas-orszaggyules (2024. március 30.)

⁵¹ Kép: Sándor Palota, Köztársasági elnök, Dr. Sulyok Tamás, Életrajz <https://www.sandorpalota.hu/hu/eletrajz> (2024. március 30.)

⁵² Sándor Palota, Köztársasági elnök, Dr. Sulyok Tamás, Életrajz <https://www.sandorpalota.hu/hu/eletrajz> (2024. március 30.)

IV. A köztársaság jellegű államok államfőinek jogköre

IV.1. A köztársaságok jellege az államok szerkezetének függvényében

A modern szakirodalom alapján három köztársasági formátumot különböztetünk meg: parlamentáris, félprezidentális és prezidentális.⁵³ Ezen osztályzási rendszer különösen fontos az államhatalmat reprezentáló, illetve (általában) egy személyben szimbolizáló államfői tisztség elemzése miatt. „Az államfőt legáltalánosabb értelemben úgy lehetne definiálni, mint azt az állami szervet, amely az állam egészének képviselőjére jogosult, mégpedig a belső jogban és a nemzetközi jogban egyaránt. Az államfő az állam rangban legelső tisztségviselője, azaz legmagasabb közjogi méltósága.”⁵⁴

IV.2. Parlamentáris köztársaság, fókuszban Magyarország államszervezete

Különösen nehéz két, egyforma parlamentáris rendszerű köztársaságot találni az aktuális, enyhén köztársasági túlsúlyúnak tekinthető világban. A parlamentáris kormányforma, kivitelétől és jellegzetességeitől függetlenül, főleg Európában és az Európán kívüli angolszász országokban domináns. Amennyiben egészében és klasszikus formájukban vizsgáljuk ezen államformákat, az első, és talán legalapvetőbb sajátosság, amellyel szembesülünk, a végrehajtói hatalom dualista felépítése, akképpen az állam- és a kormányfők különválasztása. Továbbá megjelenik az államfői hivatal szerepének redukálódása, illetve a kormány és a parlament közötti egyensúly és stabilitás kiemelkedése.⁵⁵

IV.2.1. Alapvetés

„(1) Magyarország független, demokratikus jogállam. (2) Magyarország államformája köztársaság. (3) A hatalom forrása a nép. (4) A nép a hatalmát választott képviselői útján, kivételesen közvetlenül gyakorolja. (...)”⁵⁶

IV.2.2. A köztársasági elnök feladat- és hatáskörei

„(1) Magyarország államfője a köztársasági elnök, aki kifejezi a nemzet egységét és örökdió az államszervezet demokratikus működése felett.

(2) A köztársasági elnök a Magyar Honvédség főparancsnoka.

(3) A köztársasági elnök: a) képviseli Magyarországot; b) részt vehet és felszólalhat az Országgyűlés ülésein; c) törvényt kezdeményezhet; d) országos népszavazást kezdeményezhet; e) kitűzi az országgyűlési képviselők, a helyi önkormányzati képviselők és a polgármesterek általános választását, valamint az európai parlamenti választás és az országos népszavazás időpontját; f) különleges jogrendet érintő döntéseket hoz; g) összehívja az Országgyűlést

⁵³ Halász (2016), 24-25.o.

⁵⁴ Bende Zsófia - Halász Iván (szerk.): Összehasonlító alkotmányjog, Halász Iván: Az államforma kérdése és az államfők típusai, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Kar, Budapest, 2014., 58.o.

⁵⁵ Halász (2016), 28-29.o.

⁵⁶ Magyarország Alaptörvénye, Országgyűlés Hivatala, Alapvetés, B cikk, Budapest, 2011. március 14., 2.o.

alakuló ülését; h) feloszlatja az Országgyűlést; i) az elfogadott törvényt az Alaptörvénnyel való összhang vizsgálatára megküldheti az Alkotmánybíróságnak vagy megfontolásra visszaküldheti az Országgyűlésnek; j) javaslatot tesz a miniszterelnök, a Kúria elnöke, a legfőbb ügyész és az alapvető jogok biztosa személyére; k) kinevezi a hivatásos bírákat és a Költségvetési Tanács elnökét; l) megerősíti tisztségében a Magyar Tudományos Akadémia elnökét; m) dönt mindazokban az ügyekben, amelyeket törvény a hatáskörébe utal.

(4) A köztársasági elnök: a) az Országgyűlés felhatalmazása alapján elismeri a nemzetközi szerződés kötelező hatályát; b) megbízza és fogadja a nagyköveteket és a követeket; c) kinevezi a minisztereket, a Magyar Nemzeti Bank elnökét, az önálló szabályozó szerv vezetőjét és az egyetemi tanárokat; d) megbízza az egyetemek rektorait; e) kinevezi és előlépteti a tábornokokat; f) törvényben meghatározott kitüntetések, díjakat és címeket adományoz, valamint engedélyezi külföldi állami kitüntetések viselését; g) gyakorolja az egyéni kegyelmezés jogát; h) dönt a feladat- és hatáskörébe tartozó területszervezési kérdésekben; i) dönt az állampolgárság megszerzésével és megszűnésével kapcsolatos ügyekben. (...)”⁵⁷

IV.2.3. A köztársasági elnök megbízatásának keletkezése

„(1) A köztársasági elnököt az Országgyűlés öt évre választja. (2) Köztársasági elnökké megválasztható bármely magyar állampolgár, aki a harmincötödik életévét betöltötte. (3) A köztársasági elnököt e tisztségre legfeljebb egy alkalommal lehet újraválasztani.”⁵⁸

„(1) A köztársasági elnököt a korábbi köztársasági elnök megbízatásának lejártja előtt legalább harminc, legfeljebb hatvan nappal, ha pedig a megbízatás idő előtt szűnt meg, a megszűnéstől számított harminc napon belül kell megválasztani. A köztársasági elnök választását az Országgyűlés elnöke tűzi ki. Az Országgyűlés a köztársasági elnököt titkos szavazással választja.

(2) A köztársasági elnök választását jelölés előzi meg. A jelölés érvényességéhez az országgyűlési képviselők legalább egyötödének írásbeli ajánlása szükséges ó. A jelölést az Országgyűlés elnökéhez a szavazás elrendelése előtt kell benyújtani. Minden országgyűlési képviselő egy jelöltet ajánlhat. (...)

(3) Az első szavazás alapján megválasztott köztársasági elnök az, aki az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatát megkapta.

⁵⁷ Magyarország Alaptörvénye, Országgyűlés Hivatala, A köztársasági elnök feladat- és hatáskörei, 9. cikk, Budapest, 2011. március 14., 15.o.

⁵⁸ Magyarország Alaptörvénye, Országgyűlés Hivatala, A köztársasági elnök megbízatásának keletkezése, 10. cikk, Budapest, 2011. március 14., 16.o.

(4) Ha az első szavazás eredménytelen volt, második szavazást kell tartani. (...) Ha a második szavazás is eredménytelen, ismételt jelölés alapján új választást kell tartani.

*(6) A megválasztott köztársasági elnök a korábbi köztársasági elnök megbízatásának lejártakor, a megbízatás idő előtti megszűnése esetén a választás eredményének kihirdetését követő nyolcadik napon lép hivatalba, hivatalba lépését megelőzően az Országgyűlés előtt esküt tesz.*⁵⁹

IV.2.4. A köztársasági elnök jogállása

„(1) A köztársasági elnök személye sérthetetlen.

(2) A köztársasági elnöki tisztség összeegyeztethetetlen minden más állami, társadalmi, gazdasági és politikai tisztséggel vagy megbízatással. A köztársasági elnök más kereső foglalkozást nem folytathat, és egyéb tevékenységéért — a szerzői jogi védelem alá eső tevékenység kivételével — díjazást nem fogadhat el.

(3) A köztársasági elnök megbízatása megszűnik megbízatási idejének lejártával; halálával; ha kilencven napot meghaladó időn át képtelen feladatkörének ellátására; ha a megválasztásához szükséges feltételek már nem állnak fenn; összeférhetetlenség kimondásával; lemondásával; a köztársasági elnöki tisztségtől való megfosztással.

(4) A köztársasági elnöknek a feladatkör ellátását kilencven napon túl lehetetlenné tevő állapota és a megválasztásához szükséges feltételek hiánya megállapításáról, valamint az összeférhetetlenség kimondásáról az Országgyűlés a jelen lévő képviselők kétharmadának szavazatával határoz.

*(5) A köztársasági elnök jogállásának részletes szabályait és javadalmazását sarkalatos törvény határozza meg.*⁶⁰

IV.2.5. A köztársasági elnök felelősségre vonása

„(1) A köztársasági elnök ellen büntetőeljárást csak megbízatásának megszűnése után lehet indítani.

(2) Az Alaptörvényt vagy tisztsége gyakorlásával összefüggésben valamely más törvényt szándékosan megsértő, illetve szándékos bűncselekményt elkövető köztársasági elnökkel szemben az országgyűlési képviselők egyötöde indítványozhatja a tisztségtől való megfosztást. (3) A megfosztási eljárás megindításához az országgyűlési képviselők kétharmadának a szavazata szükséges. A szavazás titkos.

⁵⁹ Magyarország Alaptörvénye, Országgyűlés Hivatala, A köztársasági elnök megbízatásának keletkezése, 11. cikk, Budapest, 2011. március 14., 16.o.

⁶⁰ Magyarország Alaptörvénye, Országgyűlés Hivatala, A köztársasági elnök jogállása, 12. cikk, Budapest, 2011. március 14., 16-17.o.

(4) Az Országgyűlés határozatának meghozatalától kezdődően a megfosztási eljárás befejezéséig a köztársasági elnök nem gyakorolhatja hatásköreit.

(5) A cselekmény elbírálása az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozik. (6) Ha az Alkotmánybíróság az eljárás eredményeként a (2) bekezdés szerinti szándékos jogsértés tényét megállapítja, a köztársasági elnököt tisztségétől megfoszthatja.”⁶¹

IV.2.6. A köztársasági elnök helyettesítése

„(1) A köztársasági elnök átmeneti akadályoztatása esetén az akadályoztatás megszűnéséig, vagy a köztársasági elnök megbízatásának megszűnése esetén az új köztársasági elnök hivatalba lépéséig a köztársasági elnöki jogkört az Országgyűlés elnöke gyakorolja.

(2) A köztársasági elnök átmeneti akadályoztatásának tényét a köztársasági elnök, a Kormány vagy bármely országgyűlési képviselő kezdeményezésére az Országgyűlés állapítja meg.

(3) A köztársasági elnök helyettesítése idején az Országgyűlés elnöke országgyűlési képviselői jogait nem gyakorolhatja, és helyette az Országgyűlés elnökének feladatait az Országgyűlés által kijelölt alelnök látja el.”⁶²

IV.3. Parlamentáris köztársaság, fókuszban Németország államszervezete

„Miután a náci Németország elveszítette a második világháborút, a szövetséges hatalmak megszállási zónákra osztották a német területeket – és Berlint –, később pedig, a hidegháborús konfliktus nyomán ezekből az övezetektől egymástól független államokat hoztak létre. A brit, francia és amerikai zóna egyesítése nyomán, 1949 májusában megszületett a Német Szövetségi Köztársaság, erre válaszul pedig októberben – Sztálin bábáskodása mellett – megalakult a Német Demokratikus Köztársaság is. Miután az Egyesült Államok és a Szovjetunió a hidegháborúval egy újabb világégés szélére sodorta Európát, a két német állam stratégiai szempontból kulcspozícióba került; a nyugati hatalmak eztán úgy tekintettek az NSZK-ra, mint egy védőfalra, mely megvédi őket a szocializmustól, az NDK feladata pedig a kelet-európai szovjet hegemonia biztosítása volt.”⁶³

⁶¹ Magyarország Alaptörvénye, Országgyűlés Hivatala, A köztársasági elnök felelősségre vonása, 13. cikk, Budapest, 2011. március 14., 17.o.

⁶² Magyarország Alaptörvénye, Országgyűlés Hivatala, A köztársasági elnök helyettesítése, 14. cikk, Budapest, 2011. március 14., 17.o.

⁶³ Rubicon Online: Németország újraegyesítése, 1990. október 3.

<https://rubicon.hu/kalendarium/1990-oktober-3-nemetorszag-ujraegyesitese#> (2024. április 13.)

A Német Demokratikus Köztársaság és a Német Szövetségi Köztársaság újraegyesítését 1990. október 3-án jelentették be, ezzel véget vetve a német állam 45 esztendőn át húzódó megosztottságának.⁶⁴

Németország államformája parlamentáris szövetségi köztársaság, a rendszer alappillére a *Grundgesetz*, az 1949-es bonni német alkotmány. Ezen törvényt a „méltóság alkotmányának” szokás nevezni, hiszen miután Németország szinte az egész világot lángba borította, s katonai és erkölcsi értelemben is a második világháború abszolút vesztese lett, különös igyekezettel próbált újjáéledni.⁶⁵ „A német föderális állami berendezkedés elméleti jelentéstartalma kettős: egyfelől a szövetségi állam és a tartományok közti „vertikális hatalommegosztásról”, másfelől – államjogi aspektusból nézve – a hatalmi ágak megosztásából fakadóan „horizontális hatalommegosztásról” is beszélhetünk. Utóbbi esetben a klasszikus törvényhozó – végrehajtó – igazságszolgáltató hármasságra gondolunk.”⁶⁶

IV.3.1. A hatalmi ágak elrendeződése

A kormányfői feladatokat speciális jelleggel, a *Bundeskanzler* – a szövetségi kancellár látja el, szolgálatának teljesítésére a parlament választja meg. A megválasztandó személyre a szövetségi elnök tesz javaslatot, s a döntés meghozatalát követően ő nevezi ki azt.⁶⁷ A német kétkamarás parlament alsóháza a Bundestag – Szövetségi Gyűlés, melynek tagjait négyévente közvetlen választás útján jelölik ki, Magyarországhoz hasonlóan egyéni választókerület és pártlista alapján. A felsőházban, az ún. a *Bundesrat*-ban – Szövetségi Tanácsban, a 16 szövetségi állam képviselői vállalnak tisztséget, s különösen meghatározó szerepet töltenek be a törvényhozás folyamatában. Az igazságszolgáltatás hatalmi ágának szervei a bíróságok, felettük ellenőrző funkcióban működik a(z) *Bundesverfassungsgericht* – Alkotmánybíróság.⁶⁸

IV.3.2. Az államfői funkció ismertetése

Az államfő megnevezése *Bundespräsident* – szövetségi elnök, szerepköre elsősorban reprezentatív funkciókra korlátozódik, s az állam fejeként főként alkotmánytechnikai

⁶⁴ Rubicon Online: Németország újraegyesítése, 1990. október 3.

<https://rubicon.hu/kalendarium/1990-oktober-3-nemetorszag-ujraegyesitese#> (2024. április 13.)

⁶⁵ Magyar Helsinki Bizottság: Május 24. hatályba lép az NSZK alkotmánya, a Grundgesetz (1949)

https://helsinki.hu/esemeny/majus_24_hatalyba_lep_az_nszk_alkotmánya_a_grundgesetz/ (2024. április 13.)

⁶⁶ Mészáros Szilárd: A kormány alkotmányos helyzete a Német Szövetségi Köztársaságban, kitekintéssel a magyar megfelelő szabályozásra, I. Alkotmányos alapok a német közjogban, - HAUG, Volker: Staats- und Verwaltungsrecht. Heidelberg, Müller, 2001. 45. old. alapján

https://jesz.ajk.elte.hu/meszaros42.html#_ftn2 (2024. április 13.)

⁶⁷ Grundgesetz, VI. Die Bundesregierung, Art 63, (1) und (2)

<https://www.gesetze-im-internet.de/gg/BJNR000010949.html> (2024. április 13.)

⁶⁸ Németország: államszervezet és közigazgatás

<https://deutschland2.webnode.hu/nemetorszag/kozigazgatasi-felosztas/> (2024. április 13.)

hatáskörrel rendelkezik. A német szövetségi elnök egyúttal törvény-kihirdetési, kinevezési, kegyelmi jogosítványok birtokában is áll.

Megbízata öv évre kiterjedő, forrása egy, kizárólagosan ezen alkalomra összehívott testület, a *Bundesversammlung*. A választáshoz a kar tagjainak egyszerű többsége szükséges, a döntés három fordulóban maximalizált.

Az államfői felelősségre vonást az alkotmány 61. cikke szabályozza, mely alapján a parlament alsó- avagy felső háza, annak kétharmados szavazati arányával, megtámadhatja az államfőt az alkotmánybíróság előtt, amennyiben felmerül a gyanú, miszerint az szándékosan törvényt- vagy alaptörvényt sértett. Az eljárás következtében sor kerülhet az *Amtsverlust* intézményére, tehát a hivataltól való megfosztásra is.⁶⁹

IV.4. Félprezidentális köztársaság, fókuszban Franciaország államszervezete

A félprezidentális formátum egy sajátos átmenetet jelképez, s tulajdonképpen a parlamentáris és a prezidentális rendszerek közötti síkon helyezkedik el.⁷⁰ A rendszer meghatározó jelenségei Giovanni Sartori olasz politikatudós mintájára, a közvetlenül választott államfő, és a duális, tehát az államfőn és a kormányfőn egyaránt alapuló - végrehajtó hatalom.⁷¹

A félelnöki típusú államszervezet államfőjét a nép közvetlen módon választja, ezen tekintetben annak jellege – más rendszerekhez viszonyítva, közel sem szimbolikus jellegű, annál inkább hangsúlyos és befolyásos. „*Fontosabb elem itt az, hogy a törvényhozó hatalom ebben a modellben csak a kormányra van befolyással, az elnökre már nem. Szintén fontos a végrehajtó hatalomnak a már említett duális jellege, akkor is, ha nem létezik egy olyan egyértelmű lista, amely felsorolna, hogy melyek azok a kompetenciák, amelyek az államfőt, és amelyek a kormányfőt illetik meg.*”⁷²

IV.4.1. Általánosságban a félelnöki rendszer ún. mintaállamának szervezetéről

„*(...) a demokratikus intézményeknek ellensúlyozniuk kell a francia politikai élet állandó túlfűtöttségét. Ez élet-halál kérdés, főleg a mai világban (...), amikor az ország nemzetközi helyzete, függetlensége, sőt, megmaradása a tét...*”⁷³

„*Akárhogyan forgatjuk is a dolgot, tény: az V. Köztársaság „forradalomban” született, bár az a bizonyos 1958. május 13-i „forradalom” egészen sajátos eseménye a modern kori*

⁶⁹ Mészáros Szilárd: A kormány alkotmányos helyzete a Német Szövetségi Köztársaságban, kitekintéssel a magyar megfelelő szabályozásra, I. Alkotmányos alapok a német közjogban, 1) A legfőbb alkotmányos szervek https://jesz.ajk.elte.hu/meszaros42.html#_ftn2 (2024. április 13.)

⁷⁰ Halász (2016), 30.o.

⁷¹ Giovanni Sartori: Összehasonlító alkotmánymérnökség: a kormányzati rendszerek strukturái, ösztönzői, teljesítményei, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003., 161. o.

⁷² Halász (2016), 31.o.

⁷³ Charles de Gaulle bayeux-i beszéde (1946. június 16.), Chagnollaud, Dominique – Quermonne, Jean-Louis 2000, tome IV, 276. o., *Ádám Péter fordítása*

francia történelemnek. Ez a „forradalom” nem tűzött politikai szabadságjogokat zászlajára, nem akart semmilyen legitim rendszert megbuktatni, és nem volt célja semmiféle eszményi társadalom megvalósítása. Épp ellenkezőleg: a „forradalomnak” a fennálló állapotok védelme volt a legfontosabb követelése, az, hogy a végrehajtó hatalom, híven feladatához, biztosítson végre nagyobb védelmet a nemzet egységének. És sajátos volt ez a „forradalom” azért is, mert „forradalmárai” sohasem ismerték el az események forradalmi jellegét, mi több – ügyelve a legalitásra, a törvényes rend folyamatosságára – mindig is hangsúlyozták, hogy az általuk létrehozott V. Köztársasággal nem megdöntői, hanem folytatói a régi rendszernek (...).”⁷⁴ „Mivel az V. Köztársaság Alkotmánya több mint másfél évszázados alkotmányozási hagyományra tekinthet vissza (az 1791-től 1958-ig terjedő időszakban nem kevesebb mint tizenhárom alaptörvénye volt az országnak), az 1958-as alkotmányozók egyszerre voltak folytatói, megújítói és megtagadói ennek a tradíciónak.”⁷⁵

IV.4.2. Az elnöki intézmény alappillérei és jellegzetességei

„Szerintem elengedhetetlen, hogy az államnak feje legyen; olyan férfi kell az állam élére, akiben a nemzet megbízik, aki viharban is őrzi a lényegest és aki biztosítéka az ország sorsának. De az is szükséges, hogy a végrehajtó hatalom ne a partikuláris érdekeket képviselő Parlamentiől függjön, és csak a Nemzet érdekét tartsa szem előtt. Mindebből az következik, hogy az államfőt a népnek kell választani...”⁷⁶

A francia köztársaság államszervezetének centrumául az államfő szolgál, annak alapvető eleme pedig a megválasztásának módja. A választási rendszer meglehetősen szerteágazó: az indulóknak hivatalosan jelöltetniük kell magukat – *faire acte de candidature*, ehhez választhatónak – *éligible* kell lenniük. Az utóbbi meghatározásában nélkülözhetetlen a francia állampolgárság, a 23. életév betöltése, valamint a feddhetetlenség – *dignité morale*. A XXI. század elejéig további kikötésként elszámálendő volt a kötelező katonai szolgálat – *service national* teljesítése. A jelöltek okmányait (vagyon helyzet – *situation patrimoniale*, illetve pártfogói – *parrain* aláírások) az Alkotmánybíróság ellenőrzi, s tudomásul veszi, majd a választások előtt 16 nappal nyilvánosságra hozza a hivatalos francia közlönyben – *Journal Officiel*, azok névsorát.

A tiszta és törvényes háttérrel a nemzeti választási bizottság – *Commission nationale de contrôle* ellenőrzi, melynek tagjai az Államtanács elnökhelyettese és két tagja, a Semmitőszék főbírája – *premier président* és két tagja, valamint a Számvevőszék főbírája és két tagja. A helyszíni kontrollt az Alkotmánybíróság által kijelölt 1400 biztos – *magistrats judiciaire*

⁷⁴ Ádám Péter: Franciaország alkotmányos rendje és politikai intézményei, Corvina Kiadó, 2007., 4-5.o.

⁷⁵ Ádám (2007), 2.o.

⁷⁶ Charles de Gaulle (1980), 287. o., Ádám Péter fordítása

biztosítja. A választásig kivétel nélkül, az összes jelöltet egyenlőnek kell tekinteni, és az egyenlőség elvére a különböző hírműsorokban is megfelelő figyelmet kell szentelni.

A francia választási rendszer egyneves, kétfordulós többségi - uninominal, majoritaire à deux tour, mely egészében Franciaország egyetlen választókerületnek számít. Az első forduló választása csak abban az esetben eredményes, ha az adott jelölt megszerezte az abszolút többséget, más szóval a leadott szavazatok felét plusz egyet.

A második forduló – *ballottage* során az államfő-jelöltek számára, a közszolgálati médiumokban műsoridőt teremtenek elő, ezen ponton már kétségtelen az abszolút többség. A forduló tetőpontja egy tévévita - *duel télévisé*, mely során az utolsó két jelölt vitáját tekintheti meg a francia nép. Ez egy elsőrangú motívum, hiszen a jelöltek további támogatókat szerezhetnek, illetve biztosíthatják véleményük és álláspontjuk tisztaságát a közvélemény felé.

Az eredmény kihirdetése az Alkotmánybíróság hatásköre, a hatalmat a hivatalban levő köztársasági elnök mandátuma lejártának utolsó napján adja át - *la passation des pouvoirs*.⁷⁷

A köztársasági elnök hatalmának és befolyásának a mandátumának időtartama különösen meghatározó része. „*Franciaországban sokáig hét év volt az államfő hivatali ideje. (...) Ilyenformán a septennat az V. Köztársaság Alkotmányába is belekerült. Feltételezhetően nem is annyira hagyománytiszteletből (...), sokkal inkább azért, mert az alkotmányozók úgy látták: a köztársasági elnöknek a képviselőkénel hosszabb hivatali ideje jelképesen is kiemeli, ha ugyan nem garantálja az államfő elsőbbségét és függetlenségét a Parlamenttel szemben.*” A hosszú időtartammal kapcsolatban felmerülő nehézségek felülbírálatára a XXI. század elején került sor, a mandátumot öt évben – *quinquennat* határozták meg.⁷⁸

Az ötéves megbízatás ideje azonban meg is szakadhat: az alkotmány hetedik cikke két esetet különböztet meg. Az egyik, a tisztség megüresedése – *vacance*, lemondás – *démission*, vagy elhalálozás – *décès* eredményeképp. Ezen felsoroláshoz tartozik azon eshetőség is, amikor az elnököt hazaárulásért – *haute trahison* megfosztják hivatalától – *destitution*. A másik eset az akadályoztatás – *empêchement*, amikor az államfő különféle okok miatt nem tudja ellátni hivatali teendőit. Ezen incidensek esetében szükségessé válik annak helyettesítése – *intérim*. Amennyiben az Alkotmánybíróság, a kormány felkérésére, megállapítja a felsorolt két eset tényének valamelyikét, a tiszt a Szenátus házelnökére – *président intérimaire* száll.⁷⁹

⁷⁷ Ádám (2007), 135-145.o.

⁷⁸ Ádám (2007), 148-150.o.

⁷⁹ Ádám (2007), 152-153.o.

IV.5. Prezidentális köztársaság, fókuszban az Amerikai Egyesült Államok államszervezete

A prezidentális, más szóval elnöki kormányforma eredetileg az amerikai kontinensen tört utat magának, hiszen az Amerikai Egyesült Államokban a XVIII. század végén kialakult intézmény mintájára a következő században függetlenné vált latin-amerikai államok is főként ezt a modellt alkalmazták.

„Ebben a kormányformában a végrehajtó hatalom feje nem a parlamentáris szervtől nyeri el a legitimitását, és a parlamenti jogban nincs hagyományos bizalmi intézmény.” Ezen rendszerben a kormány- és államfői tisztségeket egy személy tölti be, egyúttal monolitikus végrehajtói hatalmat képvisel, tőle maximálisan függ a kormány összetétele és helyzete.⁸⁰

A dolgozatom írása során már említett, Giovanni Sartori olasz politikatudós, három pillérét emelte ki a prezidentális államszervezetnek: közvetlen elnökválasztás, az elnök parlamenti megbuktatásának képtelensége, továbbá a kormányzat elnök általi közvetlen irányítása.⁸¹

IV.5.1. Általánosságban az elnöki rendszer ún. mintaállamának szervezetéről

A fenti meghatározási formával ellentétben, a modellteremtő Amerikai Egyesült Államokban nem közvetlenül választják az elnököt – *president*, hanem elektorok útján. Ezen tény nem egyenértékű a hatalommegosztás hiányával, hiszen a tisztség ennek ellenére is független a parlamenti hatalomtól – *United States Congress*, mivel egy testület – *Electoral College* választja meg azt. A rendszerre egyszerűen ráerőltethető lenne a már-már semmitmondó, *„A győztes mindent visz!”* kifejezés, azonban amennyiben az alaposan átlátható és jogszerű, a törvényhozó és bírói hatalom – *Supreme Court of the United States* képes bizonyos keretek között tartani a végrehajtó hatalmat.

IV.5.2. Az elnöki intézmény alappillérei és jellegzetességei

„(...) Az USA alkotmányát az 1787 májusa és szeptembere között Philadelphiában ülésező, eredetileg a korábbi laza konföderáció megreformálására összehívott, de munkáját alkotmányozó konvencióként folytató gyűlés fogadta el. (...) A philadelphiai tanácskozáson közismert módon több jelentős kompromisszum is született a kis és nagy lélekszámú (másként: északabbi és délebbi) államok között. Érdekeik összehangolása nem volt egyszerű feladat még a felkészült, az alkotmányozás sikere iránt elkötelezett küldöttek számára sem. (...) A konvenció úgy döntött, hogy a végrehajtó hatalmat egyetlen személy fogja megtestesíteni az Egyesült Államokban: az elnök, aki az európai alkotmányjogból ismert fogalmak szerint

⁸⁰ Halász (2016), 31-32.o.

⁸¹ Sartori (2003), 81. o.

államfő és kormányfő egyben. Helyesen persze nem kormányfő, hanem ő maga „a kormány”, hiszen egy személyben felelős a végrehajtó hatalom működéséért. Közjogi értelemben a Kongresszusnak (a régi angol jogból kölcsönzött impeachment, azaz közjogi felelősségrevonási eljárás rendje szerint), politikai értelemben viszont csak az amerikai nép előtt tartozik elszámolással. Az Egyesült Államokban a végrehajtó hatalom ugyanis független a törvényhozástól, az európai parlamentarizmusra jellemző, törvényhozásnak politikai értelemben is alárendelt végrehajtó hatalom a „tisztá hatalommegosztás” (separation of powers) amerikai koncepciójával nem férne össze. (...)”⁸²

Az amerikai alapító atyák az alkotmányban szabályozták az elnökké választhatóság kritériumait: a jelölteknek 35. életévüket betöltött, születésüktől fogva az Amerikai Egyesült Államok polgárának – *natural born citizen* kell lenniük, illetve tizennégy év „helyben lakást” jegyeztek.

Különösen megosztó téma volt az elnök megválasztásának módja és az eljárás rendje. A tiszta hatalommegosztás érdekében közvetlen választást javasoltak, azonban George Mason (1725–1792) virginiai alapító atya úgy gondolta, hogy „*a népre bízni az elnök megválasztását olyan lenne, mint vakra bízni a színek válogatását*”. Ezt elkerülendő döntés született, mely szerint az elektorok kollégiuma feleljen az elnökválasztásért. „*A polgártársaik által megválasztott személyek szűkebb köre lesz a legnagyobb valószínűséggel olyan ismeretek és ítélőképesség birtokában, ami egy ilyen bonyolult vizsgálódáshoz szükséges*” – írta Alexander Hamilton (1757–1804), a hatékony szövetségi intézményrendszert megálmodó egyik legtekintélyesebb „alapító atya”.⁸³ Az alkotmány a így rendelkezett az ügyről: „*Minden tagállam a törvényhozó testülete által előírt módon annyi elektort jelöl ki, amennyi megfelel az állam által a Kongresszusba küldendő szenátorok és képviselők összes számának*”.⁸⁴ A XIX. század második felétől jellemző elfogadottan a (ma is érvényesülő) nép általi elektorválasztás. Amennyiben az elnök mandátuma bármely ok eredményeképp megszűnik, az alelnök lép helyébe a ciklus fennmaradó idejére, s helyére a Kongresszus új alelnököt választ.⁸⁵

Az alkotmány eredeti szövege nem rendelkezett az újraválaszthatóság intézményéről. „*Az amerikai nemzet atyját, George Washington (1732–1799) 1792-ben egyhangúlag választották újra, de amikor 1796-ban ismét jelölni akarták, ő ezt azzal utasította vissza, hogy*

⁸² Jogászvilág: Az amerikai elnökválasztások, Képes György, 2016. november 8. <https://jogaszvilag.hu/vilagjogasz/az-amerikai-elnokvalasztasok/> (2024. április 13.)

⁸³ Jogászvilág: Az amerikai elnökválasztások, Képes György, 2016. november 8. <https://jogaszvilag.hu/vilagjogasz/az-amerikai-elnokvalasztasok/> (2024. április 13.)

⁸⁴ Az Amerikai Egyesült Államok Alkotmánya, II. cikk 1. §, Amerikai Egyesült Államok, 1789. március 4.

⁸⁵ Jogászvilág: Az amerikai elnökválasztások, Képes György, 2016. november 8. <https://jogaszvilag.hu/vilagjogasz/az-amerikai-elnokvalasztasok/> (2024. április 13.)

„idős és beteges” már, és ha megválasztanák és esetleg hivatali ideje alatt halálozna el, az egy olyan káros precedenst teremthetne, hogy az elnök haláláig látja el megbízatását. Márpedig ez összeegyeztethetetlen volna a köztársasági eszmével, hiszen csak a királyok szokták halálukig betölteni tisztségüket.”⁸⁶ A Kongresszus a második világháború után akként tért vissza az első elnök ideológiájához, hogy alkotmánykiegészítésben tiltotta meg a másodszori újraválasztást: „Egyetlen személy sem választható meg az elnöki hivatalra több mint kétszer, és egyetlen olyan személy sem választható meg egynél több esetben, aki már egyszer azt betöltötte, illetve két évnél hosszabb ideig valaki más helyett elnöki jogkörrel rendelkezett”.⁸⁷

IV.6. Összehasonlító összefüggések az általános tanulmány értelmében

Dolgozatom ezen fejezete részletesen, összehasonlító perspektívából analizálta a köztársasági államszervezetek és államfőik sokféleségét. Véleményem szerint, s annak eredményeképpen, hogy gondosan tanulmányoztam ezeket, ezen következtetést vonom le: kivétel nélkül minden rendszernek vannak abszolút erősségei, s ha alaposan megnézzük, erőteljes hiányosságai is. A felsoroltak ismeretében különösen nehéz meghatározni, hogy kiváltképpen melyik felépítés ideális. Azt gondolom, ez a háromszintű (parlamentáris, félprezidentális, prezidentális) szerveződés tökéletesen bemutatja a köztársaság valódi arculatát, emellett mozgásteret és lehetőséget ad az államoknak a hozzájuk leginkább megfelelő mintázat követésére.

Impresszióim alapján, én az „arany középutat”, a félprezidentális formátumot tartom optimálisnak, s ennek magyarázata az, hogy ebben képes a leghatékonyabban érvényesülni az államfő – a köztársasági elnök által fémjelzett, fékek és egyensúlyok rendszere. A kormányzat független tőle, és ő maga is független attól, mégis afféle stabilan kiépített, duális formában működik

együtt.

⁸⁶ Jogászvilág: Az amerikai elnökválasztások, Képes György, 2016. november 8.
<https://jogaszvilag.hu/vilagjogasz/az-amerikai-elnok-valasztasok/> (2024. április 13.)

⁸⁷ Az Amerikai Egyesült Államok Alkotmánya, II. cikk 1. §, 1789. március 4.

V. Esettanulmány – A jelenkori magyar közvélemény legnagyobb visszhangot kiváltó ügye: a bicskei pedofilbotrány kapcsán adott köztársasági elnöki kegyelem

V.1. A köztársasági elnöki kegyelem jogi vonzatairól Magyarország tekintetében

Magyarország Alaptörvénye a következőképpen rendelkezik a kegyelem tárgyköréről: „A köztársasági elnök (...) gyakorolja az egyéni kegyelmezés jogát (...)”⁸⁸, valamint „Az Országgyűlés (...) közkegyelmet gyakorol (...)”.⁸⁹ Ezen meghatározások alapján megkülönbözteti és egymástól függetleníti az egyéni kegyelmezés és a közkegyelem jogát: az előbbi „(...) egyetlen, konkrétan meghatározott természetes személy pontosan meghatározott ügyében, egyedi esetre szólóan adható meg, amely kizárólagos államfői feladat- és hatáskör, de ellenjegyzéshez kötött, mert az Alaptörvény e döntéséhez a kormány tagjának ellenjegyzését kifejezetten megköveteli (...)”. A közkegyelem – amnesztia ezzel szemben, egy olyan kegyelmezési formátum, amely „a bűncselekmények fajtái, a kiszabott büntetés nemei vagy mértéke szerint megjelölt nagyobb személyi csoportra vonatkozó általános szabályozás, és amelyet az Országgyűlés absztrakt-általános módon, törvénnyel – mint közhatalmi aktussal – rendel el, így szabad belátása alapján gyakorol”, s ennek során az állam megfogalmazhatja büntető igényétől való elállását, a jogtípró cselekmény elkövetőinek meghatározott körében.⁹⁰

Az államfői egyéni kegyelmezési séma a magyar jogrendszer által elfogadott és elismert, s ennek értelmében egyfajta jogrendi döntés, azonban tartalmi mércéje nem jogi, hanem a jog által nem definiált, okok és feltételek a köztársasági elnök általi szubjektív elbírálására épül, más szóval az elnöki tisztséget ellátó személy mindenkor erkölcsi és értékfelfogásától függ. Egyúttal az államfő, ezen jogának gyakorlásával nem az állam büntető hatáskörét gyakorolja, hanem annak nevében az erről való lemondásról rendelkezik.⁹¹

„Összefoglalásként megállapítható, hogy a köztársasági elnök egyéni kegyelmezési jogát az Alaptörvény konstituálta, de részletesen nem szabályozta. Az egyéni kegyelem megadása az államfő mérlegelésen alapuló diszkrecionális joga, amely azonban ellenjegyzéshez kötött. Az egyes kegyelmi típusokat és a kegyelmezés eljárási szabályait a törvényhozó jogosult megállapítani, és ezek az államfőre is kötelezőek: az államfő az egyéni kegyelmezés során kötve van az Alaptörvényhez és a törvényi rendelkezésekhez.”⁹²

⁸⁸ Magyarország Alaptörvénye, Országgyűlés Hivatala, A köztársasági elnök feladat- és hatáskörei, 9. cikk, (4) bek. g) pont, Budapest, 2011. március 14., 15.o.

⁸⁹ Magyarország Alaptörvénye, Országgyűlés Hivatala, Az Országgyűlés feladat- és hatáskörei, 1. cikk, (2) bek. j) pont, Budapest, 2011. március 14., 12.o.

⁹⁰ Petrétei József: A köztársasági elnök kegyelmezési jogáról, Az államfő jogállása III. Konferenciakötet, PPKE JÁK, Budapest, 2013. május 16., 1.o.

⁹¹ Petrétei (2013), 7-10.o.

⁹² Petrétei (2013), 18.o.

V.2. A bicskei pedofilügy – vádiratismertetés

„Nyolc év fegyházbüntetésre ítélték a bicskei gyermekotthon korábbi igazgatóját, három év felfüggesztettre pedig az egyik nevelőjét, akiket az otthonban lakó fiúk azzal vádoltak meg, hogy a két férfi gyerekkorukban évekig szexuálisan kihasználta őket. A vád szerint 2004 és 2016 között az elsőrendű vádlott, a bicskei gyermekotthon korábbi vezetője, V. János legalább tíz kiskorú fiút, a másodrendű vádlott, K. Béla pedig négy gyereket zaklatott szexuálisan, mindketten kihasználva a gondozásuk alatt álló kiskorú sértettekkel fennálló alá-fölérendeltségi viszonyukat. (...)”

„(...) A bíróság szerint a férfi a többi közt folytatólagosan elkövetett szexuális erőszak büntetében, szexuális erőszak kísérletében, folytatólagosan elkövetett szexuális visszaélés büntetében bűnös. Az igazgatót véglegesen eltiltották minden foglalkozástól, amivel tizennyolc év alattiakkal kéne foglalkoznia, az eddig előzetesben töltött több mint másfél év pedig beleszámít a fegyházbüntetésébe. A nevelőt másfél évre ítélték, de három évre felfüggesztve. (...) Az igazgató ügyvédje fellebbezett, a büntetés enyhítését kérte, így az ítélet nem jogerős. A nevelő ügyvédje tudomásul vette a büntetést. (...)”

„(...) A történetet 2016 októberében az RTL Klub Házon kívül című műsora tárta fel, nekik két férfi, Illés Levente és Pop Mert Julián arccal és névvel nyilatkozva mesélte el, hogy az igazgató támogatásért, szeretetért, pénzért, laptopért, nyaralásért cserébe szexuális viszonyt tartott fenn velük. Az igazgató és nevelő ellen 2017 augusztusában emeltek vádat. (...)”⁹³

V.3. Elnöki kegyelem a pápa látogatására hivatkozva

Mindenekelőtt szeretném ismertetni az említett ügy Kúria általi összegzését: *„A II. r. terhelt intézményvezető-helyettesként hatalmi befolyását felhasználva a kiszolgáltatott kiskorúval szemben az I. r. terhelt által elkövetett szexuális bűncselekmény miatti felelősségre vonás elkerülését akarta segíteni, éspedig oly módon, hogy egyúttal leplezze a terhelő tartalmú vallomásvisszavonás I. r. terhelt által kényszerített voltát. E cselekmény bűnsegédként elkövetett kényszerítés hatósági eljárásban büntette [Btk. 278. § (1)–(2) bek.]”⁹⁴*

Majd a Kúria a következőképpen határozott: *„Időközben, 2023. április 27. napján a köztársasági elnök a kegyelmi kérelem elbírálásáról szóló határozatával a II. r. terhelttel szemben a jelen ügyben kiszabott szabadságvesztés-büntetés hátralévő részének végrehajtását*

⁹³ Index: Bicskei Gyermekotthon Vádiratismertetés, Munk Veronika, 2017.12.04.

https://index.hu/belfold/2017/12/04/bicskei_gyermekotthon_vadiratismertetes/ (2024. április 15.)

⁹⁴ Kúriai Döntések Bírósági Határozatok, 2024/1 72. évfolyam, Büntető Kollégium, 3. számú fejezet, Budapest, 2024. január, 31.o.

kegyelemből 5 évi próbaidőre felfüggesztette, a foglalkozástól eltiltás büntetés és a közügyektől eltiltás mellékbüntetés hátralévő részének végrehajtását kegyelemből elengedte, valamint az ítélet vonatkozásában a büntetett előlethez fűződő hátrányok alól kegyelemből mentesítette.”⁹⁵

V.3.1. A botrány: a köztársasági elnöki kegyelem nyilvánosság elé kerülése

Magyarország XXI. századi politikai múltjának talán leginkább vitatott, és mérhetetlen nagyságú közfelháborodást keltő botrányának kirobbanása egy névtelenséget kérő, vidéki ügyvédhez kapcsolódik, aki Vidéki Prókátor néven indított lapot a legnépszerűbb közösségi médiaplatformon, ahol részletesen beszámolt arról, hogyan került az említett ügy közvetlen közelébe.⁹⁶

„Az a csütörtöki nap, 2024. február 1-je is csak ugyanúgy kezdődött, mint a többi átlagos munkanapom. A laptop bekapcsolása után aznap is azonnal elindítottam a jogtárat, hogy – sok-sok éves berögzült és kedvelt szokásomnak megfelelően – a munkanap első órájában, az első ügyfél megérkezése előtt, amolyan mindennapos szakmai továbbképzés gyanánt egy kávé tartyolgatva elolvassam a Kúria egy frissen közzétett döntvényét. (...) A véletlen úgy hozta, hogy azon a reggelen a BH.2024.3 számon 2024. januárjában közzétett, büntetőügyben meghozott határozatra esett a választásom. (...)”

„(...) Undorral és elborzadva olvastam a határozat első 23 pontját, melyekben a Kúria leírta az első- és a másodfokon eljáró bíróságok határozatait, valamint az azokban megállapított és a felülvizsgálati eljárásban már nem támadható tényállást. Amikor azonban ahhoz az ominózus 24. ponthoz értem, a kávécsésze kis híján kiesett a kezemből és majdnem leszédültem a székekről: a Kúria ebben a pontban rögzítette, mégpedig egy bírósági határozathoz méltó hideg, precíz tárgyilagossággal Novák Katalin kegyelmi döntésének tényét és pontos tartalmát. Többször is átolvastam a szöveget, mert nem hittem a szememnek. Elnöki kegyelem? Egy ilyen – még büntetőügyekhez szokott ügyvéd szemével nézve is – ocsmány, undorító ügyben, melyben szexuálisan abuzált, ráadásul érzelmileg, lelkiileg és egzisztenciálisan teljesen kiszolgáltatott, gyermekotthonban nevelkedő kiskorúak a sértettek? És pont egy olyan politikustól, aki egész politikusi karakterét a család- és gyermekvédelemre építette fel (...)?”

⁹⁵ Kúriai Döntések Bírósági Határozatok, 2024/1 72. évfolyam, Büntető Kollégium, 3. számú fejezet, 24. bekezdés, Budapest, 2024. január, 33.o.

⁹⁶ Telex: „Undorral és elborzadva olvastam” – Vidéki prókátor néven Facebook-oldalt indított a kegyelmi ügyet robbantó ügyvéd, Weiler Vilmos, 2024. február 21.
<https://telex.hu/belfold/2024/02/21/vedeki-prokator-kuria-k-endre-kegyelmi-ugy-nyilvanossag-undorral-es-elborzadva-olvastam> (2024. április 15.)

„(...) Az internetes kereső segítségével, a megfelelő keresőszavakat (...) beírva két másodpercebe telt beazonosítani az ügyet, s miután elolvastam az annak idején ezen ügygel kapcsolatban megjelent cikkeket, melyekből megtudtam, hogy ez a büntetőügy milyen elképesztően ocsmány alapügyhöz kapcsolódik, a dühvel vegyes döbbenetem tovább fokozódott. Már abban a pillanatban megfogant bennem a gondolat, hogy erről a józan ésszel felfoghatatlan kegyelmi döntésről kötelességem tájékoztatni a magyar közvéleményt, azt azonban természetesen nem sejtettem, hogy milyen következményekkel fog járni ez a tájékoztatás. (...)”⁹⁷

A Vidéki Prókátor arról is nyilatkozott, hogy még az ominózus nap estéjén tájékoztatta a hazai független sajtó médiumait, s az ügyet másnap reggel hozta le elsőként az egyik ilyenforma felület.⁹⁸ Kijelentette egyúttal azt a tényt is, hogy a kegyelmi döntés nyilvánosságra kerülése sem őt, sem az említett médiumot nem terheli, hiszen az, bár anonimizált formátumban, de mindenekelőtt egyszerűen beazonosíthatóan, valójában a Kúria által jelent meg.⁹⁹

V.4. „Államfőként ma utoljára szólok Önökhöz. Lemondok a köztársasági elnöki tisztségről.”

Ahogy dolgozatomban már részletesen kifejtettem, az elnöki kegyelem személyes és szubjektív döntés, a mindenkori magyar köztársasági elnök jogköre. Ennek értelmében a forrongó és felháborodott közvélemény elsődleges kívánalmái között szerepelt az államfő, Novák Katalin lemondása hivatalából. Az első női elnök döntésére az ügy kirobbanása utáni nyolcadik napon került sor, a határozat jelenlegi kormány történelmében nem egyedülálló.

IV.4.1 Novák Katalin nyilatkozata

„Tisztelt és számomra oly kedves magyar emberek határon innen és túl! Most Önökhöz szólok. Nem a politikusokhoz, a politikacsinálókhoz, hanem azokhoz, akiknek a szolgálatára két évvel ezelőtt felesküdtem.

Azért vállaltam ezt a feladatot, mert szenvedélyesen szeretem Magyarországot, a hazánkat, és mert hiszek Önökben. Hiszem, hogy egy békés, szeretettel teli, egymásra odafigyelő nemzet a miénk. Hiszek a csendes többségben, a minden nap keményen dolgozó

⁹⁷ Facebook: Hogyan és miért robbantottam ki a kegyelmi botrányt?, Vidéki Prókátor, 2024. február 21.
https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid0256SLYmsRquJvYFSUUABysuzMwTCCbA9p8P7tB59SpAAxjgBsiYttJWYCqHyEg3yyl&id=61556624432810 (2024. április 15.)

⁹⁸ 444: Novák Katalin kegyelmet adott a bicskei gyereketthon pedofil exigazgatóját fedező bűntársnak, Kaufmann Balázs, 2024. február 2.

<https://444.hu/2024/02/02/novak-katalin-kegyelmet-adott-a-bicskei-gyereketthon-pedofil-exigazgatojat-fedezo-buntarsnak> (2024. április 15.)

⁹⁹ Kúriai Döntések Bírósági Határozatok, 2024/1 72. évfolyam, Büntető Kollégium, 3. számú fejezet, Budapest, 2024. január, 31-36.o.

emberekben, a becsületben, az egyenes tartásban és a szeretet erejében. Ezeket az értékeket nagyszüleinktől, szüleinktől kaptuk, és gyerekeinknek, unokáinknak szeretnénk továbbadni.

Hoztam egy olyan kegyelmi döntést, mely sokakban értetlenséget és békétlenséget váltott ki. Érthető, hogy magyarázatot várnak.

A kegyelmezési jogkör mind közül talán a legérzékenyebb. Mert egy ember életéről kell döntenie a kegyelmi kérvény és a rendelkezésre álló információk alapján. Tavaly áprilisban abban a hiszemben döntöttem a kegyelem mellett, hogy az elítélt nem élt vissza a rá bízott gyermekek kiszolgáltatottságával. Hibáztam, mert a kegyelmi döntés és az indokolás hiánya alkalmas volt arra, hogy a pedofiliára vonatkozó zéró tolerancia kapcsán kételyeket ébresszen. Márpedig itt nincs, és nem is lehet kétely. Soha nem adnék kegyelmet annak, akiről azt gondolom, hogy fizikailag vagy lelkileg gyermekeket bántalmaz. Így volt ez akkor és így van ez ma is.

A köztársasági elnök alaptörvényből is fakadó feladata megjeleníteni a nemzet egységét. A gyermek a legfontosabb kincsünk. Hiszem, hogy ebben egységes a nemzet - minden véleménykülönbség ellenére. A gyermekek védelme közös kötelességünk. Három gyermeket szültem, így személyesen is átéltem, mekkora szüksége van egy védtelen, kiszolgáltatott életnek a biztonságra, a védelemre.

Magyar emberként azt várnám a köztársasági elnöktől, hogy ne hibázzon. Ha mégis, akkor nézzen szembe azokkal, akiknek elszámolással tartozik, és vállaljon felelősséget. Akár azzal, hogy lemond a köztársasági elnöki tisztségről. Bocsánatot kérek azoktól, akiket megbántottam, és minden olyan áldozattól, aki úgy érezhette, nem állok ki mellette. A gyerekek és a családok mellett voltam, vagyok és leszek.

Államfőként ma utoljára szólok Önökhöz. Lemondok a köztársasági elnöki tisztségről.

A döntés nem személyes okból volt nehéz. Azért volt nehéz, mert esküt tettem. Arra a kérdésre kellett most választ találnom, hogy eskümhöz híven képes lennék-e a köztársasági elnöki tisztséget továbbra is a magyar nemzet javára gyakorolni? Rendelkeznék-e azzal a mozgástérrel, amely ahhoz kell, hogy szuverén államfőként jól teljesítsem a feladatomat? Nem a válaszom mindkét kérdésre.

Bocsánatot kérek azoktól, akik most úgy érzik, cserben hagyom őket. Akik most úgy érzik, hogy a gyűlölet legyőzte a szeretetet.

Azt a kérdést kellett feltennem magamnak: mit üzenek döntésemmel a gyerekeinknek, a magyar fiataloknak? Én arra biztatom őket, hogy szolgáljanak minden erejükkel, tehetségükkel, ne adják fel a nehéz pillanatokban sem, tartsanak ki, amíg lehet, a hibáikért vállalják a felelősséget, és ha úgy érzik, hogy fel kellene áldozniuk szuverenitásukat, akkor

legyenek képesek méltósággal átadni a helyet valaki másnak. A szuverenitás drága kincs. Az embernek, a nemzetnek egyaránt. Vigyázzunk rá!

Köszönöm! Köszönöm Önöknek, hogy célt és értelmet adtak a köztársasági elnöki feladatnak. Köszönöm a találkozásokat, amelyek a legnagyobb ajándékai voltak ennek a két évnek. Köszönöm, hogy leülhettem a sámlira, hogy sikerült oda is figyelmet irányítani, ahova a hétköznapiokban kevesebb jut. Azoknak, akikkel együtt dolgozhattam, köszönöm a magas színvonalú munkát, az elhivatottságot, az emberséget. Köszönöm a családomnak a mindenkor biztos hátteret. Köszönöm Istvánnak, hogy huszonöt éve együtt lehetünk a szép és a nehéz pillanatokban. Köszönöm, hogy segített megmutatni, hogy egy férfi ugyanúgy tudja támogatni a társát, ahogy egy nő. Köszönöm Ádámnak, Tamásnak és Katának, hogy az édesanyjuk lehetek, és hogy célt adnak életem közélet után következő szakaszának is.

A politika kemény, olykor kegyetlen világ. Vannak, akik azt gondolják, hogy nekünk, nőknek ezért nem is való. Ezzel nem értek egyet. Ne hagyjuk magunkat! Kellenek a nők a közéletbe is, mert hitem szerint akkor idővel méltányosabb, békésebb és bizonyára tartalmasabb lesz ez a világ.

Hálás vagyok azért, hogy a magyar nemzetet szolgálhattam.

*Isten, áldd meg a magyart! Mert a TIÉD az ország, TIÉD a hatalom és TIÉD a dicsőség.*¹⁰⁰

IV.4.2. A köztársasági elnök lemondásának jogi folyamata és annak körülményei

„A köztársasági elnök megbízatása megszűnik (...) lemondásával (...).”¹⁰¹

„A köztársasági elnök az Országgyűléshez intézett írásbeli nyilatkozatával lemondhat megbízatásáról. A lemondás érvényességéhez az Országgyűlés elfogadó nyilatkozata szükséges. Az Országgyűlés tizenöt napon belül kérheti a köztársasági elnököt, hogy elhatározását újból fontolja meg. Ha a köztársasági elnök az elhatározását írásbeli nyilatkozatával fenntartja, az Országgyűlés a lemondás tudomásulvételét nem tagadhatja meg.

A köztársasági elnök megbízatása a lemondó nyilatkozatban megjelölt, a tizenötödik naphalánt nem korábbi időpontban, ennek hiányában az Országgyűlés elfogadó nyilatkozata meghozatalának napján, elfogadó nyilatkozat hiányában az annak meghozatalára nyitva álló határidő eredménytelen elteltével szűnik meg. Ha az Országgyűlés a köztársasági elnököt a lemondás megfontolására kéri, a köztársasági elnök megbízatása az elhatározását fenntartó

¹⁰⁰ Sándor Palota Sajtóközlemények: Novák Katalin lemondó nyilatkozata, 2024. február 10.
<https://www.sandorpalota.hu/hu/novak-katalin-lemondo-nyilatkozata> (2024. április 15.)

¹⁰¹ Magyarország Alaptörvénye, Országgyűlés Hivatala, A köztársasági elnök jogállása, 12. cikk, 4. bekezdés, f) pont, Budapest, 2011. március 14., 16.o.

nyilatkozatban megjelölt időpontban, ennek hiányában a fenntartó nyilatkozat benyújtásával szűnik meg”¹⁰²

„A (...) köztársasági elnök megbízatásának megszűnése esetén az új köztársasági elnök hivatalba lépéséig a köztársasági elnöki jogkört az Országgyűlés elnöke gyakorolja.”¹⁰³

Az Országgyűlés Novák Katalin államfő 2024. február 11-én kelt lemondási nyilatkozatát 2024. február 26-án elfogadta és hatályba léptette.¹⁰⁴

„Az Országgyűlés az Alaptörvény 10. cikk (1) bekezdése alapján Dr. Sulyok Tamást köztársasági elnökké megválasztja. Az Alaptörvény 11. cikk (6) bekezdése alapján a megválasztott köztársasági elnök 2024. év március hó 5. napján lép hivatalba.”¹⁰⁵

IV.5. „Odakint most szörnyek járnak”¹⁰⁶ – az ügy lenyomata a magyar társadalomban

„(...) Odakint most szörnyek járnak / Betakarlak, bújj most el! / Az a baj, hogy nőnek az árnyak / Feketén a falról néz a félelem / Árnyék a félelem / Hát fogd erősen a két kezem / (...) És vége lesz majd minden rossznak / Nem szabad félni! (...)”¹⁰⁷



A magyar közhangulatot teljességében átjárta a futótűzként terjedő botrány. A médiumokban, s egyúttal a hétköznapi beszélgetésekben is állandósult és vitatott témává vált a felháborodást keltő kegyelmi ügy. A magyar nép féktelen volt, hiszen egy efféle, érzékeny kérdésbe való belenyugvás már alapjaiban véve is embert próbáló feladat, azonban annak elfogadása, hogy az esettel vádolt személy elnöki kegyelemre méltó, teljességgel erkölcstelen és felfoghatatlan bárki számára. A düh a magyar társadalom egyik legnagyobb, közelmúltbeli megmozdulásának keretein belül érte el tetőpontját, amely a gyermekek védelmének fontosságát igyekezett nyomatékosítani, s melynek elnevezésére Dész László *Kuksi dala (Valahol Európában)* című műve adott ihletet.

„Elegünk van. Oldalaktól függetlenül fontosnak tartjuk, hogy civil emberként felemljük a hangunkat az áldozatok védelme, az átláthatóság, az emberi tisztesség és az

¹⁰² 2011. évi CX. törvény a köztársasági elnök jogállásáról és javadalmazásáról az Alaptörvény 12. cikk (5) bekezdése alapján, 2. A köztársasági elnök jogállása, 2. § (1) és (2) bekezdés
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100110.tv>
(2024. április 15.)

¹⁰⁴ Magyar Közlöny 21/2024, Határozatok Tára 1/2024 (II.26.) Országgyűlési Határozat, A köztársasági elnök lemondásának elfogadásáról, Budapest, 2024. február 26., 1025.o.

¹⁰⁵ Magyar Közlöny 21/2024, Határozatok Tára 3/2024 (II.26.) Országgyűlési Határozat, A köztársasági elnök megválasztásáról, Budapest, 2024. február 26., 1026.o.

¹⁰⁶ Zeneszöveg.hu: Dész László – Kuksi dala (Valahol Európában)
https://m.zeneszoveg.hu/m_dalszoveg/6077/des-laszlo/prolog---kuksi-dala-zeneszoveg.html (2024. április 15.)

¹⁰⁷ Zeneszöveg.hu: Dész László – Kuksi dala (Valahol Európában)
https://m.zeneszoveg.hu/m_dalszoveg/6077/des-laszlo/prolog---kuksi-dala-zeneszoveg.html (2024. április 15.)

őszinte társadalmi párbeszéd érdekében. Elkeseredettek vagyunk. (...)” jelentette ki online tartalomkészítők egy csoportja az egyik közösségi média platformon, s tüntetést szerveztek 2024. február 16-án a Hősök terén, az online média térből való kilépés jegyében.¹⁰⁸ A megmozdulást közel háromezrezer ember követte az egyik rendező média platformján élő adásban¹⁰⁹, s körülbelül fele ennyien vettek részt az eseményen. A rendezvény résztvevőinek összetételéből egyértelműsíthető volt az álláspont, mely szerint az eset valóban megrázta az egész magyar népet, hiszen kortól függetlenül tüntetett együtt idős és fiatal, férfi és nő: tudták, és mindenekelőtt közös erővel bizonyították, senki sincs egyedül.¹¹⁰



¹⁰⁸ Facebook Esemény: Odakint most szörnyek járnak – Kiállítás az áldozatokért, a gyerekekért, az egészséges társadalomért <https://www.facebook.com/events/s/odakint-most-szornyek-jarnak-k/264646336662556/> (2024. április 15.)

¹⁰⁹ Youtube: Odakint most szörnyek járnak – Élő közvetítés a tartalomgyártók gyermekvédelmi tüntetéséről, Pottyondi Edina, 2024. február 26.

<https://www.youtube.com/watch?v=eiowKnY9S58> (2024. április 15.)

¹¹⁰ Képek: Youtube: Odakint most szörnyek járnak – Élő közvetítés a tartalomgyártók gyermekvédelmi tüntetéséről, Pottyondi Edina, 2024. február 26.

<https://www.youtube.com/watch?v=eiowKnY9S58> (2024. április 15.)

VI. Kutatás (kérdőív alapján)¹¹¹

VI.1. Kutatásom célja és körülményei

Projektadolgozatom megírásának előkészületei során arra a következtetésre jutottam, hogy a témakörre való jobb rálátás érdekében, érdemes lenne egy kutatást végezni, amely során felmérem, milyen alapvető ismeretekkel rendelkeznek azok az emberek, akiket valamilyen formában el tudok érni, és szívesen segítenek kutatásom lebonyolításának alappilléreben, más szóval kitöltik az általam készített kérdőívet. A kérdéssor összeállításakor tehát az elsődleges fókusz arra a tényezőre esett, hogy a tematikát a 21. századi „*utca embere*” tudásának felmérésére élezzem ki.

Kutatásomat az egyik közösségi média platformon keresztül igyekeztem minél több emberhez eljuttatni, mivel azt feltételeztem, hogy egy olyan terület feldolgozásához, amely az általános tájékozottságot méri fel, célszerű a lehetőségeim függvényében rendelkezésre álló, legtöbb embert megkérdezni.

Egy ismert közmondás szerint „*az élet a legnagyobb történetíró*”. Dolgozatom és kérdőívem központi szereplője a köztársasági elnök, s habár országunk történelme során nem egyedülállóan, mégis különös módon, ezek írása során mondott le Magyarország államfője hivatali tisztségének betöltéséről. Annak ellenére, hogy az utóbb említett kutatási anyag felépítését tekintve az aktuálpolitikai témák nélkülözhetetlenek voltak, ezek következményeképpen volt szükséges a tervezettnél hamarabb berekesztenem a válaszfogadást, hiszen az említett tematikájú kérdések néhány nap alatt elvesztették aktualitásukat. Ennek értelmében kérdőívem jelenleg sem aktuális, s a 2024. február 3.-február 10. közötti időintervallumot öleli fel. Ezen egy hét alatt 800 ember válaszait sikerült összegyűjtenem.

A felmérésemet a megfelelő átláthatóság, és az egyszerűbb kiértékelés érdekében három részre osztottam a kérdések középpontjának függvényében. Az első részben általános jellegű kérdésekre vártam választ, úgy, mint a *nem*, az *életkor*, a *lakóhely*, az *iskolai végzettség*, vagy a *rendelkezésre álló kommunikációs eszközök*. A második összetevő kérdései során a résztvevők egy, 1-5-ig terjedő skálán jellemezhették *politikai érdeklődésük mértékét*. Kérdőívem utolsó szakaszában olyan konkrétan meghatározott kérdésekre vártam a választ, amelyek véleményem szerint meghatározó részét képezik az általános tájékozottságnak, így például feleletválasztás formátumában meg kellett jelölni *Magyarország államformáját*, illetve további kérdésekben a *köztársasági elnökre* is nagy hangsúlyt fektettem.

¹¹¹ Google Űrlapok: Keszthelyi Dorka – A köztársasági elnök szerepe, 2024. február 3. (mód. február 10.) <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfDxNrOcQsneJIUIVheQQiL0eO4xjLJ9htllaUfQ2klsu6png/closedform> (2024. április 20.)

VI.2. A kérdőív kiértékelése

VI.2.1. A kérdőív első része

1. Nem alapján történő analízis

A válaszadók 77.4%-a – összesen 619 fő, nő nemű, 22.6%-a – összesen 181 fő, férfi.

2. Kor alapján történő analízis

A válaszadók kor szerinti eloszlása a következő: 10% – összesen 80 fő, 18 év alatti, 58.4% – összesen 467 fő, 18 és 25 év közötti, 2% – összesen 16 fő, 26 és 35 év közötti, 7.9% – összesen 63 fő, 36 és 45 év közötti, 15.1% – összesen 121 fő, 46 és 55 év közötti, 6.6% – összesen 53 fő, 55 év feletti.

Az eloszlásra való magyarázatot, mely alapján a kérdőívet kitöltők több, mint fele 25 év alatti, abban találtam, hogy leginkább a saját korosztályomat sikerült elérnem kutatásommal. Továbbá örömmel tölt el a tény, hogy a válaszadók egyötöde nálam lényegesen idősebb, így ilyen formában ezt a generációt is sikerült, bizonyos keretek között, elérnem.

3. Lakóhely típusa alapján történő analízis

A válaszadók lakóhely szerinti eloszlása a következő: 0.9% – összesen 7 fő tanyán, 27.1% – összesen 217 fő faluban/községben, 32.5% – összesen 260 fő kisvárosban, 24.8% – összesen 198 fő nagyvárosban/megyeszékhelyen, 14.7% – összesen 118 fő a fővárosban él.

4. Legmagasabb iskolai végzettség alapján történő analízis

A válaszadók legmagasabb iskolai végzettsége szerinti eloszlása a következő: 37.1% – összesen 297 fő, általános iskolai, 35.5% – összesen 284 fő, középiskolai érettségi, 7% – összesen 56 fő, szakképzési, 19.3% – összesen 154 fő, főiskolai/ egyetemi, 1.1% – összesen 9 fő, doktori fokozat típusú végzettséggel rendelkezik.

A tényre, mely szerint a válaszadók több, mint felének legmagasabb iskolai végzettsége az általános- vagy a középiskola, hasonló magyarázatot találtam, mint a kor szerinti eloszlás tekintetében.

5. Rendelkezésre álló kommunikációs eszközök alapján történő analízis

Rendelkezik a válaszadók: 51.7%-a – összesen 414 fő tablettel, 54.6%-a – összesen 437 fő rádióval, 94.6%-a – összesen 757 fő televízióval, 95.8%-a – összesen 766 fő lappal/számítógéppel, 99.5%-a – összesen 796 fő okostelefonnal.

Ismereteim és ezen felmérés alapján bizonyossá vált, hogy az okostelefon használata mára már természetessé vált valamennyi korosztály tekintetében. Emellett a résztvevőknél jelentős túlsúlyban jelenik meg a televízió és a laptop/számítógép használata, míg a tablet és a rádió csak a megkérdezettek felénél áll rendelkezésre.

VI.2.2. A kérdőív második része

1. Állítás: Figyelemmel követem a belföldi és külföldi híreket.

Feltevésekre legnagyobb arányban, általam különösen pozitívnak és példamutatónak ítélt válaszokat kaptam, hiszen a válaszadók 49.1%-a – összesen 393 fő, inkább- vagy teljes mértékben egyetértett. Semlegességet mutatott 32.8% – összesen 262 fő. A hátralévő 18.2% – összesen 145 fő, inkább- vagy teljes mértékben nem értett egyet.

2. Állítás: Figyelemmel követem Magyarország kormányzatának döntéseit, intézkedéseit.

Ezen ponton is követendő álláspont tárult elém, hiszen a válaszadók több, mint fele, 52.7%-a – összesen 422 fő, inkább- vagy teljes mértékben egyetértett feltevéssel. Semlegességet mutatott 26.1% – összesen 209 fő. A hátralévő 21.2% – összesen 169 fő, inkább- vagy teljes mértékben nem értett egyet.

3. Állítás: Tisztában vagyok Magyarország kormányzatának működésével.

Örömmre szolgált, hogy pozitív mintázat látszott kirajzolódni állításaim igazolásának szempontjából: a válaszadók szintén több, mint fele, 59.1%-a – összesen 472 fő, inkább- vagy teljes mértékben egyetértett. Semlegességet mutatott 23.4% – összesen 187 fő. A hátralévő 17.6% – összesen 141 fő, inkább- vagy teljes mértékben nem értett egyet.

4. Állítás: Tisztában vagyok Magyarország kormányzatának tagjaival.

Nem oly nagy mértékben, de optimizmusra sarkalló válaszokat kaptam ezen feltevésekre: a válaszadók 44.9%-a – összesen 359 fő, inkább- vagy teljes mértékben egyetértett azzal. Semlegességet mutatott 31.1% – összesen 249 fő. A hátralévő 24% – összesen 192 fő, inkább- vagy teljes mértékben nem értett egyet.

5. Állítás: A fent felsoroltak tudatában, választópolgári kötelezettségeimnek eleget téve, élek a szavazati jogommal.

Elveim szerint különösen fontos joga, s mondhatni *kötelezettsége* egy állampolgárnak a szavazati jogával való élés, ebben a válaszadók több, mint fele,

61.1%-a – összesen 489 fő megerősített. Semlegességet mutatott 9.8% – összesen 78 fő. A hátralévő 14.3% – összesen 114 fő, inkább- vagy teljes mértékben nem értett egyet. Igaz, az utóbbi csoport hozzáállása számomra elfogadhatatlan magatartást tükröz, mégis örömmel könyveltem el, hogy ezen kérdésben volt a legkisebb mértékű ellenvélemény.

Rövid értékelés az állítások alapján

Véleményem szerint igen biztató, ám közel sem ideális mintázatot figyelhettem meg a válaszok értékelése során. Azt gondolom, minden magyar állampolgárnak felelőssége: tudatosnak és tájékozottnak lenni az ország közös ügyének érdekében. „Négy szócskát üzenek, vésd jól kebeledbe, s fiadnak / Hagyd örökül, ha kihúnysz: A HAZA MINDEN ELŐTT.”¹¹² Ezen, Kölcsey Ferenc által megfogalmazott és szállóigévé sorok jól szemléltetik ideáimat. Az állampolgárság többet jelent annak fizikai valójánál, sokkal inkább eszményinek kell lennie, s ez megvalósíthatatlan anélkül, hogy a magyar ember nyitott szemmel és figyelemmel járjon életútja során.

A pozitív válaszokat kivéve, afféle kudarcként éltem meg ezeket az álláspontokat: úgy gondolom, a negatív válaszokra adott reakciómat nem kell különös módon tárgyalnom, ám a semlegességgel sem tudok egyetérteni. A semlegesség is ugyanolyan romboló lehet ilyen esetekben, ám ezekben a válaszokban ott van az apró lehetőség a fejlődésre is. Természetesen minden ember képes a fejlődésre, és ennek függvényében őszintén remélem, hogy kutatásom ezen szakaszában látott tendencia a jövőben javulni fog.

VI.2.3. A kérdőív harmadik része

1. Kérdés: Mi ma Magyarország államformája?

Általam meghatározott válaszlehetőségek és azok eloszlása a válaszadók körében: *fejedelemség* 0.5% – összesen 4 fő, *alkotmányos monarchia* 3.6% – összesen 29 fő, *parlamentáris köztársaság* 95.9% – összesen 767 fő.

*2. Kérdés: Ki ma Magyarország köztársasági elnöke (2022. május 10.- napjainkig)?**

Általam meghatározott válaszlehetőségek és azok eloszlása a válaszadók körében: *Dúró Dóra* 0.2% – összesen 2 fő, *Varga Judit* 0.3% – összesen 3 fő, *Gulyás*

¹¹² Arcanum Verstar: Kölcsey Ferenc – Emléklapra, Pozsony, 1833. június 14.
<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Verstar-verstar-otven-kolto-osszes-verse-2/kolcsey-ferenc-6A6D/emleklapra-6DD1/> (2024. április 20.)

* A kérdőív 2024. február 3.- és február 10. között fogadott válaszokat, így ezen kérdés a jelenlegi helyzetben (2024. március 5-től Magyarország államfője Sulyok Tamás) aktualitását veszítette, értékelése inkább tájékoztató jellegű.

Gergely 1.9% – összesen 15 fő, *Orbán Viktor* 4.5% – összesen 36 fő, *Novák Katalin* 93% – összesen 744 fő.

3. Kérdés: *Ki volt Magyarország előző köztársasági elnöke (2012. május 10.- 2022. május 09.)?**

Általam meghatározott válaszlehetőségek és azok eloszlása a válaszadók körében: *Mészáros Lőrinc* 1% – összesen 8 fő, *Karácsony Gergely* 1.5% – összesen 12 fő, *Szijjártó Péter* 2.5% – összesen 20 fő, *Gyurcsány Ferenc* 3.9% – összesen 31 fő, *Áder János* 91.1% – összesen 729 fő.

4. Kérdés: *Hogyan történik a köztársasági elnök választása Magyarországon?*

Általam meghatározott válaszlehetőségek és azok eloszlása a válaszadók körében: „*A magyar választópolgárok szavazatai alapján jelölik ki.*”, 13.6% – összesen 109 fő, „*A miniszterelnök nevezi ki a feladat betöltésére.*”, 17.1% – összesen 137 fő, „*Az országgyűlés közvetett módon választja meg.*”, 69.3% – összesen 554 fő.

5. Kérdés: *Mi NEM tartozik Magyarország köztársasági elnökének feladatai közé?*

Általam meghatározott válaszlehetőségek és azok eloszlása a válaszadók körében: „*Köztársasági elnöki kegyelmet adhat.*”, 4.2% – összesen 34 fő, „*Kézjegyével látja el, majd hirdeti ki a törvényeket.*”, 6.4% – összesen 51 fő, „*Főparancsnokként vezeti a fegyveres erőket.*”, 19.9% – összesen 159 fő, „*Javaslatot tesz a miniszterelnök személyére, kinevezi a kormány tagjait.*”, 21% – összesen 168 fő, „*Eltávolíthatja a miniszterelnököt hivatalából.*”, 48.5% – összesen 388 fő.

Ezen kérdésre adott válaszok több, mint fele, a válaszadók 51.5%-a – összesen 412 fő helytelen választ adott. Azért tartom ezt az eredményt elszomorítónak, mert úgy gondolom, ez a tudás az általános tájékozottság részét kellene, hogy képezze.

Rövid értékelés az kérdésekre adott válaszok alapján

Kérdőívem ezen szakasza jóval pozitívabb látszatot kelt, mint az előző. Általánosságban megállapítható, hogy a kérdőívet kitöltők – az utolsó kérdés kivételével, minden kérdésre kétharmadnál magasabb arányban adtak helyes választ. Az első három kérdés, amelyek az *ország államformájára*, valamint az *államfői pozíciót betöltő személyekre* vonatkoztak, rendkívül magas, minden esetben több, mint 90%-os értékelési rátát mutatnak. Az a feltételezésem, hogy az utóbbi kérdésben napjainkban – az elmúlt hónapok kegyelmi ügyének következtében, közel 100%-os

* A kérdőív 2024. február 3.- és február 10. között fogadott válaszokat, így ezen kérdés a jelenlegi helyzetben (2024. március 5-től Magyarország előző államfője Novák Katalin) aktualitását veszítette, értékelése inkább tájékoztató jellegű.

tájékozottsági eredmény sem mutatkozna irreálisnak. Továbbá abban is biztos vagyok, hogy a szakasz *gyengepontjának*, az utolsó kérdésnek is jobb eredménye születne, hiszen a közelmúltban, a magyar nép számára rendkívül vitatott témává vált az elnöki kegyelem (*a kérdés megválaszolásakor az emberek 4.2%-a – összesen 34 fő, úgy gondolta, nincs ilyen jogosítványa az államfőnek*).

VI.3. Összegzés: a kérdőívre vonatkozó hipotéziseim újbóli felvetése és azok értékelése

1. számú hipotézis: A magyar társadalom többsége rendszeresen követi az aktuálpolitika eseményeit – valamint egyúttal a köztársasági elnök rendelkezéseit, és érdekelt azokban.

Hipotézisem bizonyítását a kérdőív második részében vizsgáltam. Az ezen témához kapcsolódó állításokra adott válaszok átlagát tekintve, 51.45%-ban igazolják feltevésemet.

2.számú hipotézis: A magyar társadalom tudásához mérten megfontolt véleménnyel rendelkezik az államfői rendelkezésekről.

Hipotézisemet teljes bizonyossággal nem tudom igazolni, azonban az előző pont és a válaszadók tájékozottságának ismeretében (*lásd Kérdőív kiértékelése*) úgy gondolom, feltevésem beigazolódott.

A véleménynyilvánítás egyik legmeghatározóbb eszköze a szavazati jog. Amennyiben a kérdőív második szakaszának utolsó kérdését vizsgáljuk, amely során az említett állampolgári joggal való élést mértem fel, a válaszadók 61.1%-a bizonyítja állításomat.

3. számú hipotézis: A leendő választópolgárok kevésbé tájékozottak, illetve érdekeltek a témában a jelenlegi választópolgárokkal szemben.

Hipotézisemet ezen formában szeretném megcáfolni. Felmérésem első szakaszának az életkorra vonatkozó kérdése alaposan szemléltette a fiatalabb generációk részvételi arányával – 68.4%, hogy ezen korosztály is érdekelt, illetve nagyrésztben megfelelően tájékozott a témával kapcsolatban.

4. számú hipotézis: A leendő választópolgárok megfelelő mennyiségű tudást sajátíthatnak el a közoktatási intézményekben a köztársasági elnökség intézményével kapcsolatban.

Hipotézisemet kérdőívem harmadik szakaszának utolsó kérdésével igyekeztem bizonyítani. Negatívan értékeltem, hogy állításomat a válaszadók csupán 48.5%-a tudta igazolni, s nagyobb arányban kaptam helytelen válaszokat a témakörben. Ennek

ellenére szeretném kiemelni a tényt, mely szerint feltevésem nem a tájékozottság arányára, hanem a tájékozottság eléréséhez, a közoktatási intézmények által biztosított lehetőségekre utalt. Egyúttal a rendelkezésre álló információk alapján, hipotézisemet sem igazolni, sem cáfolni nem tudom.

Összegzés

Dolgozatom lezárásaként fontosnak tartom összefoglalni gondolataimat és újonnan szerzett tapasztalataimat a feladat elkészítésének kapcsán.

Az első fejezet során általános ismertetést fogalmaztam meg a köztársaság intézményéről, illetve államfőjéről. Ezen szakasz megírását tartottam a legnehezebbnek, hiszen egyrészt, soha sem egyszerű elkezdeni egy ilyen tanulmányt, másrészt ehhez a részhez kellett a legtöbb, és talán legnehezebben érthető szakirodalmat elolvasnom. Ennek ellenére pozitívan értékelem ezt a folyamatot, hiszen jelentős tudásra tehettem szert kutatómunkám eredményeképpen.

A második és harmadik fejezetben a történelem labirintusaiba vezetett az utam, mivel tanulmányom ezen része a magyar köztársaságok történelmére, valamint azok államfőinek arcképcsarnokára fókuszált. Az általános- és középiskolai történelem órák hatására már rendelkeztem bizonyos mennyiségű ismerettel a téma alaposabb megértéséhez, s ez nagyban megkönnyítette munkámat. Érdekesnek találtam feltérképezni ezen rendszerek múltjának részleteit.

A negyedik fejezet során részletesebben áttekinthettem a köztársasági elnök az egyes hatalmi ágakhoz való viszonyát, illetve elláttam azon feladatomat, mely szerint hatáskörét Németország, Franciaország és az Amerikai Egyesült Államok államfői hatalmával kellett összehasonlítanom. Különlegesnek tartottam a dolgozat ezen pontját, hiszen ennyire részletesen még soha sem foglalkoztam más országok államszervezetével, azonban tanulmányom során még az említett államok alkotmányainak vizsgálatát is megpróbáltam.

Az ötödik fejezet megírását tartottam a legélvezetesebbnek, eltekintve attól a tényről, hogy egy rendkívül érzékeny esetet tanulmányoztam. Ehhez a részhez egy olyan társadalmi visszhangot kiváltó ügyet választottam, amelytől aktuálisabban nem is találhattam volna, hiszen dolgozatom megírása közben javában zajlott. Megkönnyítette munkámat, hogy az ügygel kapcsolatban olvasottnak tartom magamat, illetve kiforrott véleménnyel is rendelkeztem.

A hatodik, egyúttal utolsó fejezetben kérdőív formájában vizsgáltam az általam, a közösségi média segítségével elért állampolgárok érdekeltségét és tájékozottságát. A kérdőív értékelése során kifejtettem véleményemet: a válaszokat vizsgálva olykor csalódott, máskor különösen boldog voltam. Ez a kutatás egy komplex képet mutatott számomra, amelyet elemzését kimondottan érdekesnek találtam.

Hipotéziseim újbóli felvetése

Dolgozatomban, a kérdőívek kiértékelése során már vizsgáltam az odakapcsolódó hipotézisemet. Azokat a feltevéseimet, amelyeket még nem értékeltem, ezen szakaszban értékelem.

1. számú hipotézis: A magyar köztársasági elnöki intézmény rendkívül árnyalt, és ennek értelmében lehetőségekkel teli.

Hipotézisem bizonyítását dolgozatom negyedik fejezete alapján teszem. A teljesség igénye nélkül megfogalmazhatnám, hogy feltevésem igazolt, ám szeretnék részletesebben fogalmazni, hiszen annak ellenére, hogy az intézmény valóban árnyalt és lehetőségekkel teli, a kép így nem teljes. Az összehasonlító elemzés során megismerkedtem más rendszerekkel is, és az említett pontban ki is fejtettem véleményemet, mely szerint úgy gondolom, nem feltétlenül a magyar intézmény az ideális. Ezen véleményemre hivatkozva nem tudom teljes vállszélességgel bizonyítani állításom igazságtartamát, azonban amennyiben kevésbé részleteiben elemezzük a képet, a hipotézis önmagában helytálló.

2.számú hipotézis: A magyar köztársasági elnöki intézmény nem különbözik számottevően más országok intézményétől.

Hipotézisemet szeretném megcáfolni, szintén a negyedik fejezet tanulmánya alapján. Részletes kutatómunkát végezve feltártam a köztársaságok három fő típusának – parlamentáris, félprezidentális, prezidentális jellegzetességeit, és ennek eredményeképpen szembesültem a ténnyel, mely szerint számottevő különbség mutatkozik meg az államszervezetek felépítésének függvényében.

3. számú hipotézis: A mindenkori magyar köztársasági elnök lehetőségeihez mértén, teljes vállszélességgel képviseli a népe kívánalmait.

Hipotézisemet az első, a történelmi háttérű – második és harmadik fejezetek, illetve a negyedik fejezet alapján vizsgálom, s ezek alapján azt igazolni szeretném. Kutatómunkám során részleteiben vizsgáltam az államfő intézményének rendszerét, s ennek során megismerkedtem annak jellegzetességeivel és alapköveivel – úgy, mint a köztársasági elnök politikai megfontolástól független, és a demokrácia őre. Állításomat a III. Magyar Köztársaság első államfője, Göncz Árpád beiktatási beszédének részletével bizonyítanám: „(...) *nem vagyok, nem lehetek pártok, pártérdekek szolgája. Világéletemben pártban és párton kívül a nemzet függetlenségét, a szabad gondolatot, a szabad szót, a szabad hazában szabad hit gondolatát, a*

*társadalmi igazság emberjogokban kiteljesedő, megkülönböztetést és kirekesztést el nem ismerő védelmét szolgáltam és fogom szolgálni, a pártvitákban is érlelődő magyar demokráciát, a jövőt. (...)*¹¹³

Személyes gondolataim

Őszintén bevallom, hogy a dolgozat megírása előtt fogalmam sem volt arról, hogy ezen munkám ennyire fáradságos és megpróbáltatásokkal teli lesz. Hosszú órákon át tartó tervezés, ötletelés, olvasás és fogalmazás jellemezte napjaimat, míg végül elkészültem vele. A célvonal eléréséhez közel mégsem ezek a gondolatok a leginkább mérvadóak számomra, mert élveztem, amit csináltam. Zöldfülűként nyitottam ki az első szakirodalmi kötetet, munkám végéhez érve pedig már tapasztaltan és magabiztosan böngésztem közöttük. Rengeteget tanultam kutatásom során az államszervezetekről, a köztársasági elnöki intézményről, a magyar történelemről, a sajtóról, országunk állampolgáiról, és nem utolsósorban saját magamról.

A dolgozat megírása kitartásra és fegyelemre okított, magabiztosságot és kíváncsiságot váltott ki belőlem, nem mellesleg az út során értékes tudással vértézett fel, amelyet későbbi tanulmányaim során is bátran hasznosíthatok majd. Úgy gondolom, megszerzett tudásommal egy nagy lépéssel közelebb értem ahhoz, hogy Magyarország tudatos, tájékozott, és mindenekelőtt büszke állampolgára lehessenek.

„Isten, áldd meg a magyart!”¹¹⁴

¹¹³ Részlet Göncz Árpád beiktatási beszédéből, 1990. augusztus 3., Országgyűlési Napló 1990-2022, 1990–1994, 1990. évi nyári rendkívüli ülészak, 1990. augusztus 3. péntek, az Országgyűlés ünnepi ülése <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/OGYNaplo-orszaggyulesi-naplo-1990-2022-4/19901994-5/1990-evi-nyari-rendkivuli-ulesszak-236B/1990-augusztus-3-pentek-az-orszaggyules-unnepi-ulese-5B65/a-koztarsasagi-elnok-valasztasa-5B81/gonc-arpad-dr-a-magyar-koztarsasag-elnoke-5BA9/> (2024. április 21.)

¹¹⁴ Magyarország Alaptörvénye, Országgyűlés Hivatala, Budapest, 2011. március 14., 1.o.

Irodalomjegyzék

Szakirodalom

- Téglási András: *Studia Universitas Communia*, Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2018.
- Lamm Vanda- Peschka Vilmos: *Jogi Lexikon, KJK-KERSZÖV*, Budapest, 1999.
- Győrfi Tamás: 1. § A köztársasági államforma, *Az Alkotmány kommentárja, Századvég*, Budapest, 2009.
- Prof. Dr. Halász Iván PHD: *Összehasonlító kormányzástan*, NKE, Budapest, 2016.
- Molnár Albertina: *Az államfői hivatalok szervezetéről*, *Optimi Nostri*, Díjnyertes tudományos diákköri dolgozatok, Győr, 2012.
- Benjamin Constant: *Az alkotmányos hatalmak, Az alkotmányos politica tana*, Trattner Károlyi, Pest, 1862.
- Csink Lóránt: *A hatalmi ágak szétválasztása, A magyar közigazgatás kkv., 2.3. Az államfői hatalom bevonása a hatalommegosztásba*, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Budapest, 2020.
- Oktatási Hivatal: *Történelem 12., Alföldi Nyomda*, Debrecen, 2023.
- Pölöskei Ferenc: *A köztársasági eszme és mozgalom Magyarországon*, Erényi Tibor: *Magyar Köztársaság 1918–1919-ben*, Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Budapest, 1990.
- Erényi Tibor: *A Magyar Munkásmozgalom Történetének Válogatott Dokumentumai V. kötet*, Szikra Könyvkiadó, Budapest, 1956.
- Feitl István - Gellériné, Lázár Márta - Kende János (szerk.): *Demokratikus köztársaságok Magyarországon: Történeti album*, Feitl István – Palasik Mária: *Magyar köztársaság 1946.*, Napvilág Kiadó, Budapest, 2007.
- Dezsényi Béla - Falvy Zoltán - Fejér Judit: *A Magyar sajtó bibliográfiája 1945-54*, *Esti Szabad Szó*, 1946. február 2., Országos Széchenyi Könyvtár, Budapest, 1956.
- Ripp Zoltán: *Rendszerváltás Magyarországon 1987–1990*. Napvilág Kiadó, Budapest, 2006.
- Szemle: *Rendszerváltás Magyarországon*, *Múltunk*, 2006/2.
- Király Miklós: *Emlékezés Mádl Ferencre (1931–2011)*, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjára, Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE), Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2023.

- Domanicky Endre: Mádl Ferenc - Tudós és államférfi, Mádl Ferenc emléksorozat, Mádl Ferenc Intézet, Budapest, 2023.
- Magyar Közlöny 21/2024, Határozatok Tára, Budapest, 2024. február 26.,
- Bende Zsófia - Halász Iván (szerk.): Összehasonlító alkotmányjog, Halász Iván: Az államforma kérdése és az államfők típusai, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Kar, Budapest, 2014.
- Magyarország Alaptörvénye, Országgyűlés Hivatala, Budapest, 2011. március 14.
- Giovanni Sartori: Összehasonlító alkotmánymérnökség: a kormányzati rendszerek strukturái, ösztönzői, teljesítményei, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003.
- Charles de Gaulle bayeux-i beszéde (1946. június 16.), Chagnollaud, Dominique – Quermonne, Jean-Louis 2000, tome IV, *Ádám Péter fordítása*
- Ádám Péter: Franciaország alkotmányos rendje és politikai intézményei, Corvina Kiadó, 2007.
- Charles de Gaulle, Mémoires de guerre, Le Salut, 1944–1946, Presses Pocket, Párizs, 1980., *Ádám Péter fordítása*
- Az Amerikai Egyesült Államok Alkotmánya, Amerikai Egyesült Államok, 1789. március 4.
- Petrétei József: A köztársasági elnök kegyelmezési jogáról, Az államfő jogállása III., PPKE JÁK, Budapest, 2013. május 16.
- Kúriai Döntések Bírósági Határozatok, 2024/1 72. évfolyam, Budapest, 2024. január

Internetes forrás

- ZanzaTV Fogalomtár: Arisztotelész
<https://zanza.tv/fogalom/arisztotelesz> (2024. február 10.)
- Hegedüs Géza: Irodalmi arcképcsarnok, Világirodalmi arcképcsarnok, Arcanum Kézikönyvtár, 1998.
<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/IrodalmiArckapcsarnok-hegedus-geza-irodalmi-arckepcsarnok-1/vilagirodalmi-arckepcsarnok-9B9/marcus-tullius-cicero-kr-e-106kr-e-43-A34/> (2024. február 10.)
- Cservák Csaba: A hatalommegosztás elmélete és gyakorlati megvalósulása, Jogelméleti Szemle, 2002/1.
<https://jesz.ajk.elte.hu/cservak9.html> (2024. február 10.)

- Cservák Csaba: A köztársasági elnöki méltóság, Magyar Nemzet, 2022. <https://magyarnemzet.hu/velemenyt/2022/05/a-koztarsasagi-elnoki-meltosag> (2024. február 10.)
- Dr. Ravasz István: Magyarország és a Magyar Királyi Honvédség a XX. századi világháborúban 1914 – 1945., A Monarchiától a független magyar államig, Arcanum, Püldo Kiadó, Debrecen, 2003. <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/2vhSzakkonyv-magyarok-a-ii-vilagaboruban-2/magyarorszag-es-a-magyar-kiralyi-honvedseg-a-xx-szazadi-vilagaboruban-1914-1945-BB49/> (2024. március 2.)
- Kenyeres Ágnes: Magyar Életrajzi Lexikon, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1967. <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzi-lexikon-7428D/k-760F2/karolyi-mihaly-grof-76225/> <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzi-lexikon-7428D/t-ty-780F8/tildy-zoltan-78269/> (2024. március 30.)
- Részlet Göncz Árpád parlamenti felszólalásából, 1990. augusztus 3., Országgyűlési Napló 1990-2022, 1990–1994, 1990. évi nyári rendkívüli ülészak, 1990. augusztus 3. péntek, az Országgyűlés ünnepi ülése <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/OGYNaplo-orszaggyulesi-naplo-1990-2022-4/19901994-5/1990-evi-nyari-rendkivuli-uleszak-236B/> (2024. március 30.)
- Romsics Ignác: A jót és a rosszat egyaránt meglátó morális hatalom – Száz éve született Göncz Árpád, Népszava, 2022. február 10. https://nepszava.hu/3145880_a-jot-es-a-rosszat-egyarant-meglato-moralis-hatalom--szaz-eve-szuletett-goncz-arpad (2024. március 30.)
- Kiemelt Nemzeti Emlékhely Bizottság: Életének 94. évében elhunyt Göncz Árpád, a szabadon választott Országgyűlés első elnöke, volt köztársasági elnök, 2015. október 6. <https://www.parlament.hu/-/eletenek-94-eveben-elhunyt-goncz-arpad-a-szabadon-valasztott-orszaggyules-első-elnöke-volt-koztarsasagi-elnok> (2024. március 30.)
- Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Jog szak: Elhunyt Mádl Ferenc, 2011 <http://jog.sapientia.ro/hu/tudomanyos-elet/elhunyt-madl-ferenc> (2024. március 30.)
- Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi kar: Gyászjelentés – Sólyom László, 2023. október 8.

- <https://www.ajk.elte.hu/content/solyom-laszlo-1942-2023.t.6345> (2024. március 30.)
- M4 Sport Vívás: Schmitt Pál 80 éves, 2022. május 13.
<https://m4sport.hu/vivas/cikk/2022/05/13/schmitt-pal-80-eves/> (2024. március 30.)
 - Külgazdasági és Külügyminisztérium: Áder János életrajza, 2012. június 11.
<http://vienna.io.gov.hu/ader-janos-eletrajza> (2024. március 30.)
 - Magyar Nemzeti Névtér, Novák Katalin, foglalkozás és archontológia
<https://magyarnemzetinevter.hu/szemelyi-nevter/?id=744660&date=2023-02-27>
(2024. március 30.)
 - Magyarország Nagykövetsége Újdelhi, Magyarország történetének első női köztársasági elnöke lett Novák Katalin
<https://delhi.mfa.gov.hu/news/magyarorszag-toertenetenek-első-noi-koeztarsasagi-elnoeke-lett-novak-katalin> (2024. március 30.)
 - Népszava, A.Z, M.A, Hivatalosan is lemondott Novák Katalin, ha úgy akarja, soha többé nem kell dolgoznia, 2024.02.12.
https://nepszava.hu/3225000_novak-katalin-lemondas-orszaggyules (2024. március 30.)
 - Sándor Palota, Köztársasági elnök, Dr. Sulyok Tamás, Életrajz
<https://www.sandorpalota.hu/hu/eletrajz> (2024. március 30.)
 - Rubicon Online: Németország újraegyesítése, 1990. október 3.
<https://rubicon.hu/kalendarium/1990-oktober-3-nemetorszag-ujraegyesitese#> (2024. április 13.)
 - Magyar Helsinki Bizottság: Május 24. hatályba lép az NSZK alkotmánya, a Grundgesetz (1949)
https://helsinki.hu/esemeny/majus_24_hatalyba_lep_az_nszk_alkotmánya_a_grundgesetz/ (2024. április 13.)
 - Mészáros Szilárd: A kormány alkotmányos helyzete a Német Szövetségi Köztársaságban, kitekintéssel a magyar megfelelő szabályozásra, I. Alkotmányos alapok a német közjogban, - HAUG, Volker: Staats- und Verwaltungsrecht. Heidelberg, Müller, 2001. 45. old. alapján
https://jesz.ajk.elte.hu/meszaros42.html#_ftn2 (2024. április 13.)
 - Grundgesetz, VI. Die Bundesregierung, Art 63, (1) und (2)
<https://www.gesetze-im-internet.de/gg/BJNR000010949.html> (2024. április 13.)
 - Németország: államszervezet és közigazgatás

- <https://deutschland2.webnode.hu/nemetország/kozigazgatasi-felosztas/> (2024. április 13.)
- Jogászvilág: Az amerikai elnökválasztások, Képes György, 2016. november 8.
<https://jogaszvilag.hu/vilagjogasz/az-amerikai-elnokvalasztasok/> (2024. április 13.)
 - Index: Bicskei Gyermekotthon Vádiratismertetés, Munk Veronika, 2017.12.04.
https://index.hu/belfold/2017/12/04/bicskei_gyerekotthon_vadiratismertetes/ (2024. április 15.)
 - Telex: „Undorral és elborzadva olvastam” – Vidéki prókátor néven Facebook-oldalt indított a kegyelmi ügyet robbantó ügyvéd, Weiler Vilmos, 2024. február 21.
<https://telex.hu/belfold/2024/02/21/videki-prokator-kuria-k-endre-kegyelmi-ugy-nyilvanossag-undorral-es-elborzadva-olvastam> (2024. április 15.)
 - Facebook: Hogyan és miért robbantottam ki a kegyelmi botrányt?, Vidéki Prókátor, 2024. február 21.
https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid0256SLYmsRquJvYFSUUABySuzMwTCCbA9p8P7tB59SpAAxjgBsiYttJWYCqHyEg3yyl&id=61556624432810 (2024. április 15.)
 - 444: Novák Katalin kegyelmet adott a bicskei gyerekotthon pedofil exigazgatóját fedező bűntársnak, Kaufmann Balázs, 2024. február 2.
<https://444.hu/2024/02/02/novak-katalin-kegyelmet-adott-a-bicskei-gyerekotthon-pedofil-exigazgatojat-fedezo-buntarsnak> (2024. április 15.)
 - Sándor Palota Sajtóközlemények: Novák Katalin lemondó nyilatkozata, 2024. február 10.
<https://www.sandorpalota.hu/hu/novak-katalin-lemondo-nyilatkozata> (2024. április 15.)
 - 2011. évi CX. törvény a köztársasági elnök jogállásáról és javadalmazásáról az Alaptörvény 12. cikk (5) bekezdése alapján, 2. A köztársasági elnök jogállása, 2. § (1) és (2) bekezdés
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100110.tv> (2024. április 15.)
 - Zenezoveg.hu: Dész László – Kuksi dala (Valahol Európában)
https://m.zenezoveg.hu/m_dalszoveg/6077/des-laszlo/prolog---kuksi-dala-zenezoveg.html (2024. április 15.)
 - Facebook Esemény: Odakint most szörnyek járnak – Kiállítás az áldozatokért, a gyerekekért, az egészséges társadalomért

<https://www.facebook.com/events/s/odakint-most-szornyek-jarnak-k/264646336662556/> (2024. április 15.)

- Youtube: Odakint most szörnyek járnak – Élő közvetítés a tartalomgyártók gyermekvédelmi tüntetéséről, Pottyondi Edina, 2024. február 26.
<https://www.youtube.com/watch?v=eiowKnY9S58> (2024. április 15.)
- Google Űrlapok: Keszthelyi Dorka – A köztársasági elnök szerepe, 2024. február 3. (mód. február 10.)
<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfDxNrOcqSneJIUIVheQQiL0eO4xjLJ9htllaUfQ2klsu6png/closedform> (2024. április 20.)
- Arcanum Verstar: Kölcsey Ferenc – Emléklapra, Pozsony, 1833. június 14.
<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Verstar-verstar-otven-kolto-osszes-verse-2/kolcsey-ferenc-6A6D/emleklapra-6DD1/> (2024. április 20.)
- Részlet Göncz Árpád beiktatási beszédéből, 1990. augusztus 3., Országgyűlési Napló 1990-2022, 1990–1994, 1990. évi nyári rendkívüli ülészak, 1990. augusztus 3. péntek, az Országgyűlés ünnepi ülése
<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/OGYNaplo-orszaggyulesi-naplo-1990-2022-4/19901994-5/1990-evi-nyari-rendkivuli-uleszak-236B/1990-augusztus-3-pentek-az-orszaggyules-unnepi-ulese-5B65/a-koztarsasagi-elnok-valasztasa-5B81/goncz-arpad-dr-a-magyar-koztarsasag-elnok-5BA9/> (2024. április 21.)

Mellékletek

- 1. számú melléklet:** A kérdőív
- 2. számú melléklet:** A kérdőív kérdéseire adott válaszok ábrázolása kördiagramon
- 3. számú melléklet:** Munkanapló

1. számú melléklet: A kérdőív – A köztársasági elnök szerepe

Kedves „Kitöltő”!

Keszthelyi Dorkának hívnak, a Hatvani Bajza József Gimnázium 12.A osztályos, végzős tanulója vagyok. Érettségi tantárgyaim között szerepel az „Állampolgári ismeretek” is, amely sikeres teljesítéséhez egy projektmunka elvégzése szükséges. Munkám középpontjában a „A köztársasági elnök szerepe” témakör áll, ennek kapcsán készítettem el ezt az űrlapot, melynek kitöltése teljesen anonim és önkéntes módon zajlik. Kérlek, ha van néhány perced, segítsd munkámat a kérdőív kitöltésével! Hálásan köszönöm!

I. Általános jellegű kérdések

1. Add meg, kérlek a nemed!
 - Nő
 - Férfi
2. Add meg, kérlek az életkorod!
 - 18 év alatt
 - 18-25 év között
 - 26-35 év között
 - 36-45 év között
 - 46-55 év között
 - 55 év felett
3. Add meg, kérlek lakóhelyed jellegét!
 - Tanya
 - Falu/ Község
 - Kisváros
 - Nagyváros/ Megyeszékhely
 - Főváros
4. Add meg, kérlek legmagasabb iskolai végzettséged!
 - Nem végezte el az általános iskolát.
 - Általános iskola
 - Középiskolai érettségi
 - Szakképzés
 - Főiskolai/ Egyetemi diploma
 - Doktori fokozat

5. Add meg, kérlek milyen kommunikációs eszközök állnak rendelkezésedre otthonodban!

- Okostelefon
- Tablet
- Laptop/ Számítógép
- Televízió
- Rádió

II. Add meg, kérlek mennyire jellemzőek rád az alábbi állítások!

Az állításokra adott válaszok semmiféle következményt nem vonnak maguk után, csupán kutatási céljuk van. Ennek tudatában, kérlek őszintén válaszolj!

6. Figyelemmel követem a belföldi és külföldi híreket.

- Egyáltalán nem jellemző rám.
- Általában nem jellemző rám.
- Általában jellemző rám.
- Teljes mértékben jellemző rám.

7. Figyelemmel követem Magyarország kormányának döntéseit, intézkedéseit.

- Egyáltalán nem jellemző rám.
- Általában nem jellemző rám.
- Általában jellemző rám.
- Teljes mértékben jellemző rám.

8. Tisztában vagyok Magyarország kormányának működésével.

- Egyáltalán nem jellemző rám.
- Semleges.
- Teljes mértékben jellemző rám.

9. Tisztában vagyok Magyarország kormányának tagjaival.

- Egyáltalán nem jellemző rám.
- Semleges.
- Teljes mértékben jellemző rám.

10. A fent felsoroltak tudatában, választópolgári kötelezettségeimnek eleget téve, élek a szavazati jogommal.

- Egyáltalán nem jellemző rám (soha).
- Semleges (változó).
- Teljes mértékben jellemző rám (mindig).

III. Válaszolj, kérlek az alábbi kérdésekre!

A kérdésekre adott válaszok semmiféle következményt nem vonnak maguk után, csupán kutatási céljuk van. Ennek tudatában, kérlek őszintén válaszolj!

11. Mi ma Magyarország államformája?

- alkotmányos monarchia
- fejedelemség
- köztársaság

12. Ki ma Magyarország köztársasági elnöke (2022. május 10.- napjainkig)?

- Gulyás Gergely
- Novák Katalin
- Orbán Viktor
- Dúró Dóra
- Varga Judit

13. Ki volt Magyarország előző köztársasági elnöke (2012. május 10.- 2022. május 09.)?

- Karácsony Gergely
- Mészáros Lőrinc
- Gyurcsány Ferenc
- Sziijártó Péter
- Áder János

14. Mitől függ, ki Magyarország köztársasági elnöke?

- Az országgyűlés közvetett módon választja meg.
- A miniszterelnök nevezi ki a feladat betöltésére.
- A magyar választópolgárok szavazatai alapján jelölik ki.

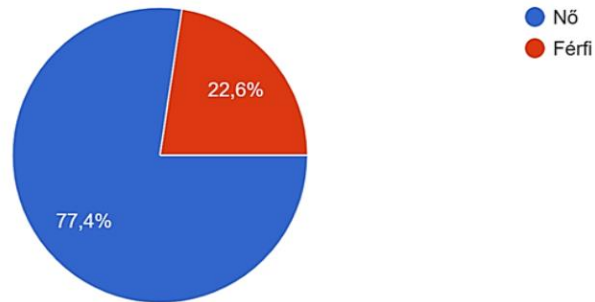
15. Mi NEM tartozik Magyarország köztársasági elnökének feladatai közé?

- Kézjeggyével látja el, majd hirdeti ki a törvényeket.
- Javaslatot tesz a miniszterelnök személyére, kinevezi a kormány tagjait.
- Köztársasági elnöki kegyelmet adhat.
- Eltávolíthatja a miniszterelnököt hivatalából.
- Főparancsnokként vezeti a fegyveres erőket.

2. számú melléklet: A kérdőív kérdéseire adott válaszok ábrázolása kördiagramon

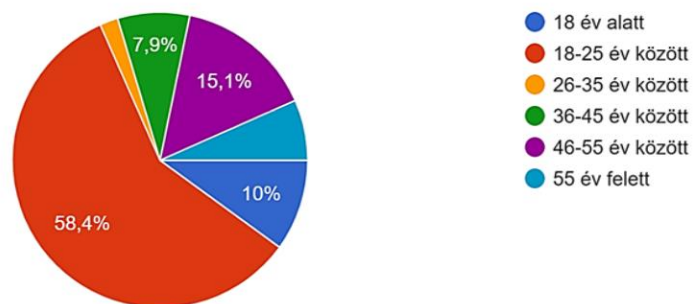
Add meg, kérlek a nemed!

800 válasz



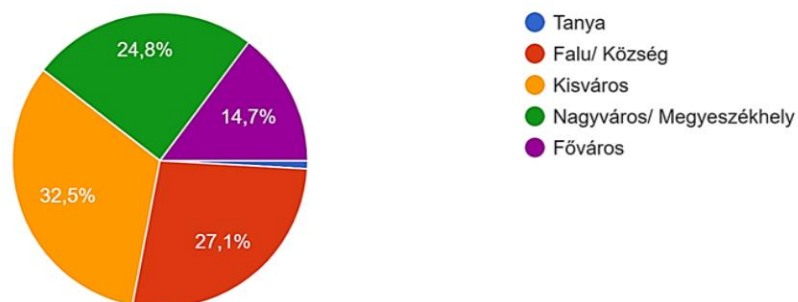
Add meg, kérlek az életkorod!

800 válasz



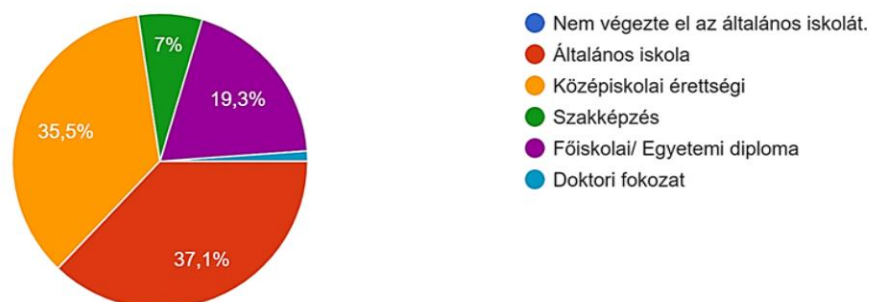
Add meg, kérlek lakóhelyed jellegét!

800 válasz



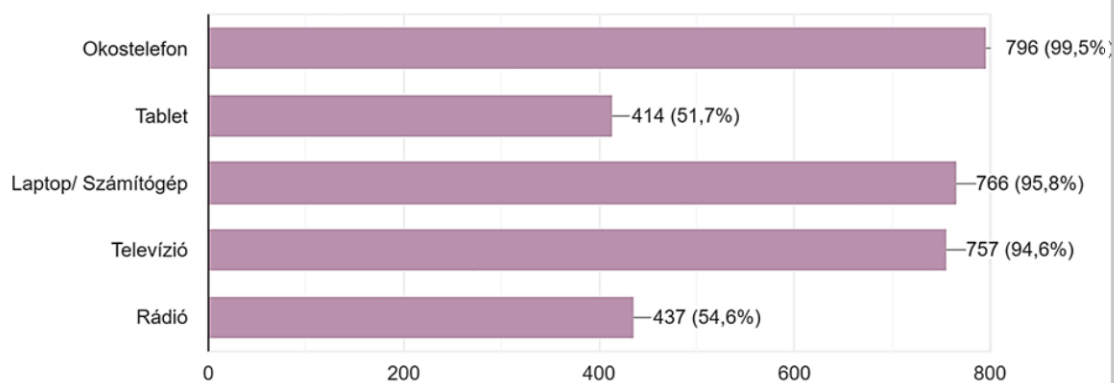
Add meg, kérlek legmagasabb iskolai végzettséged!

800 válasz



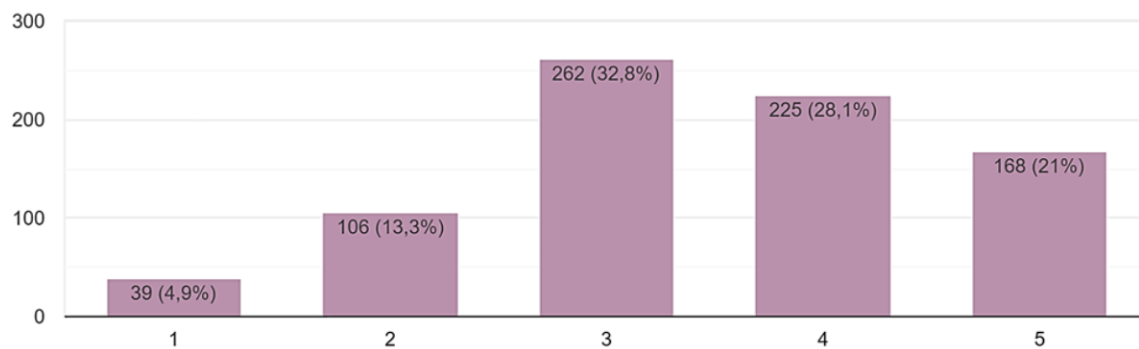
Add meg kérlek, milyen kommunikációs eszközök állnak rendelkezésedre otthonodban!

800 válasz



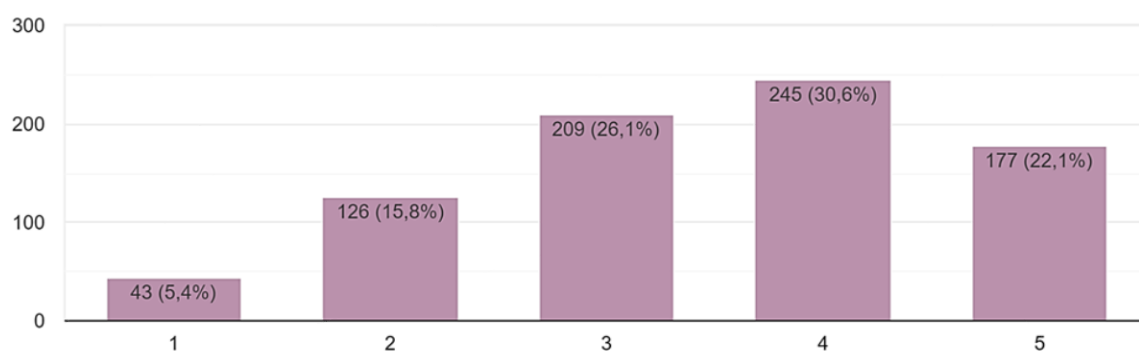
Figyelemmel követem a belföldi és külföldi híreket.

800 válasz



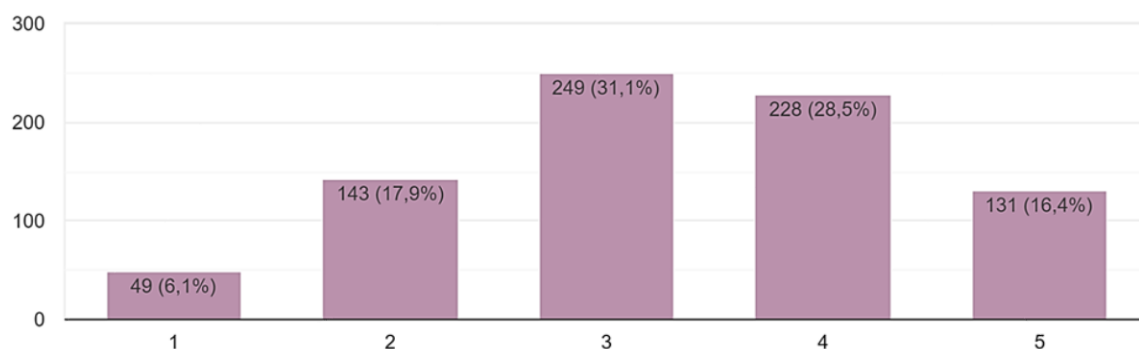
Figyelemmel követem Magyarország kormányzatának döntéseit, intézkedéseit.

800 válasz



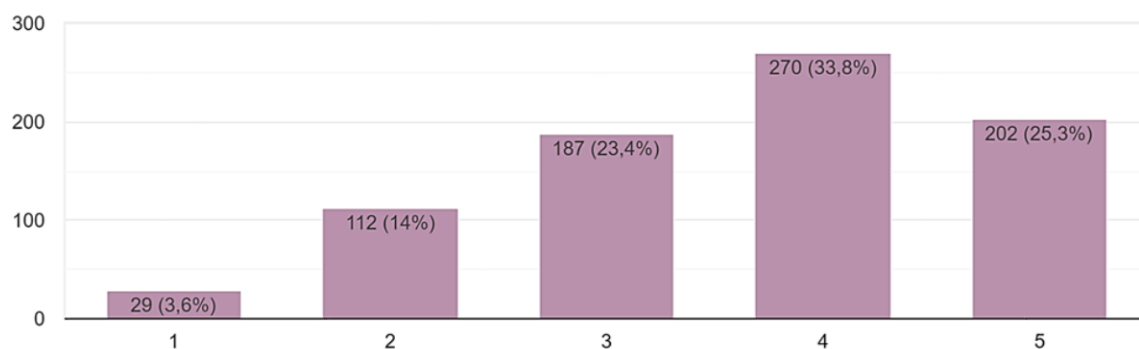
Tisztában vagyok Magyarország kormányzatának tagjaival.

800 válasz



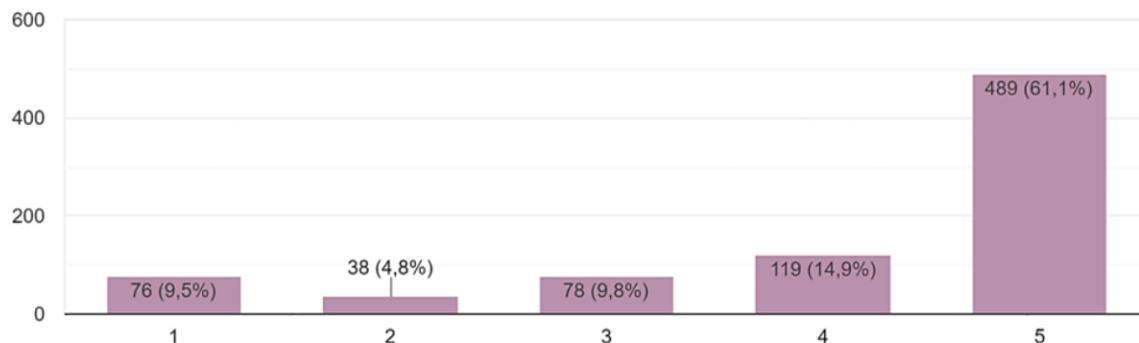
Tisztában vagyok Magyarország kormányzatának működésével.

800 válasz



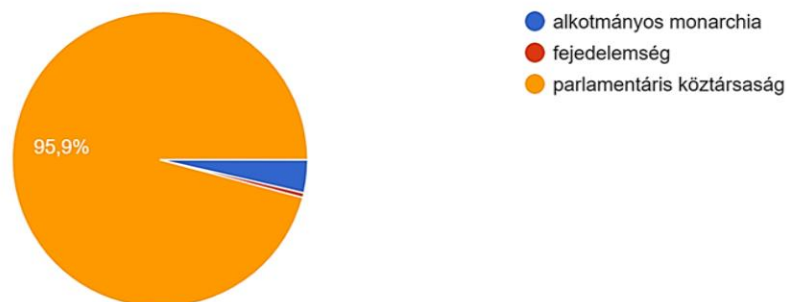
A fent felsoroltak tudatában, választópolgári kötelezettségeimnek eleget téve, élek a szavazati jogommal.

800 válasz



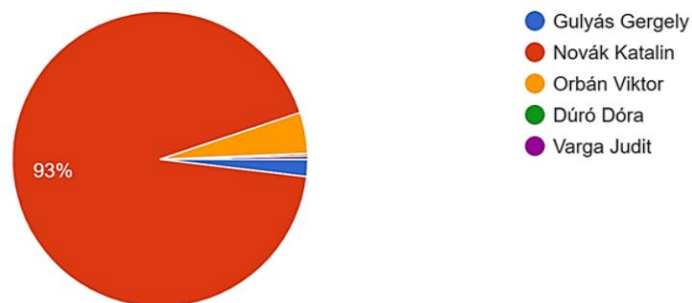
Mi ma Magyarország államformája?

800 válasz



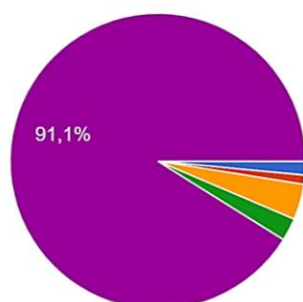
Ki ma Magyarország köztársasági elnöke (2022. május 10.- napjainkig)?

800 válasz



Ki volt Magyarország előző köztársasági elnöke (2012. május 10.- 2022. május 09.)?

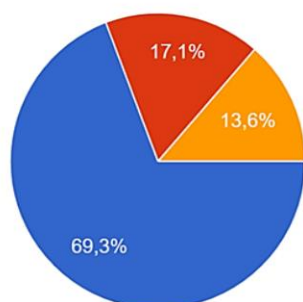
800 válasz



- Karácsony Gergely
- Mészáros Lőrinc
- Gyurcsány Ferenc
- Szijjártó Péter
- Áder János

Hogyan történik a köztársasági elnök választása Magyarországon?

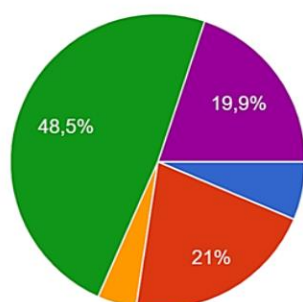
800 válasz



- Az országgyűlés közvetett módon választja meg.
- A miniszterelnök nevezi ki a feladat betöltésére.
- A magyar választópolgárok szavazatai alapján jelölik ki.

Mi NEM tartozik Magyarország köztársasági elnökének feladatai közé?

800 válasz



- Kézzjeggyével látja el, majd hirdeti ki a törvényeket.
- Javaslatot tesz a miniszterelnök személyére, kinevezi a kormány tagjait.
- Köztársasági elnöki kegyelmet adhat.
- Eltávolíthatja a miniszterelnököt hivatalából.
- Főparancsnokként vezeti a fegyveres erőket.

3. számú melléklet: Munkanapló

Munkanapló		
Időpont	Végzett tevékenység	Megjegyzés
2023. december	Megbeszélés a mentortanárral.	Az állampolgári ismeretek érettségivel kapcsolatos tudnivalók megismerése, illetve megbeszélése. Hasznos információkat kaptam a mentortanáromtól.
2023. december 04-18.	Projekttemák tanulmányozása.	A 2024. évi állampolgári ismeretek érettségi témák megismerése, megbeszélése.
2023. december 18.	Projekttema kiválasztása.	A hozzám legközelebb álló „A köztársasági elnök szerepe” témát választottam.
2023. december 18-31.	A kijelölt feladat elvégzése.	A téli szünetre meghatározott feladatom első állomásaként hasznos információkat gyűjtöttem a projekttemám kapcsán. Kutatómunkámat leginkább az interneten talált szakirodalmi források és weboldalak segítették.
2024. január 01-08.	A kijelölt feladat elvégzése.	A téli szünetre meghatározott feladatom második állomásaként elkészítettem dolgozatom bevezetését, illetve megszerkesztettem a munkanaplót.
2024. január 22-28.	A kérdőív elkészítése.	Dolgozatom során kérdőív formájában végeztem felmérést a magyar állampolgárok körében, ehhez kapcsolódóan készítettem el kutatási anyagomat.
2024. január 30.	Megbeszélés a mentortanárral a kérdőív kapcsán.	A mentortanárom számára leadott, és általa kijavított változat alapján

		pontosítottam munkámat.
2024. február 3.	Kérdőív közzététele.	A kijavított kérdőívet közzétettem az egyik közösségi média platformon.
2024. február 5-11.	A dolgozat első fejezetének megírása.	Kutatómunkám kezdetét vette az első fejezet megírásával, amelyben általánosan ismerttem a köztársaság típusú államszervezeteket, és a köztársasági elnöki intézményt.
2024. február 10.	Kérdőív lezárása.	Egy aktuálpolitikai esemény okán kérdőívem bizonyos részei elavulttá váltak, így annak válaszadási folyamatát berekesztettem.
2024. február 27.	A dolgozat első fejezetének javítása a mentortanárom instrukciói alapján.	A mentortanárom számára leadott, és általa kijavított változat alapján pontosítottam munkámat.
2024. február 26- március 03.	A dolgozat második fejezetének megírása.	A második fejezet során Magyarország köztársaságainak történelmét vizsgáltam.
2024. március 25- március 31.	A dolgozat harmadik fejezetének megírása.	A harmadik fejezetben arcképcsarnokot készítettem a három magyar köztársaság államfőinek életútja alapján.
2024. április 08- 13.	A dolgozat negyedik fejezetének megírása.	Dolgozatom negyedik fejezetében tanulmányoztam a hatalmi ágak és a köztársasági elnök viszonyát, valamint összehasonlító analízist készítettem Magyarország, és más köztársasági típusú államszervezetek között.
2024. április 15.	A dolgozat második és harmadik fejezetének javítása a mentortanárom instrukciói alapján.	A mentortanárom számára leadott, és általa kijavított változatok alapján pontosítottam munkámat.

2024. április 15-18.	A dolgozat ötödik fejezetének megírása.	Az ötödik fejezet megírása egy esettanulmányra épül, amelyben elemeztem a bicskei pedofilügyet és annak társadalmi visszhangját.
2024. április 20.	A dolgozat hatodik fejezetének megírása.	Munkám ezen szakaszában kiértékeltem az általam készített kérdőív eredményeit.
2024. április 21.	Az összegzés megírása, valamint a tartalomjegyzék, az irodalmijegyzék és a mellékletek listájának elkészítése.	Dolgozatom utolsó szakaszában összegeztem tanulmányomat, értékeltem hipotéziseimet. Elkészítettem a munkámhoz kapcsolódó jegyzékeket, illetve a mellékletek listáját.
2024. április 22.	A teljes munkaanyagot elküldtem a mentortanárom számára.	A megbeszélte határidőre végeztem a dolgozatom írásával, annak anyagát továbbítottam mentortanárom felé.
2024. április 29.	A teljes munkaanyag ellenőrzése és javítása a mentortanárom instrukciói alapján.	A mentortanárom számára leadott munkámat, az általa meghatározott pontok alapján ellenőriztem.
2024. május 02.	A teljes munkaanyag elkészülte.	Érettségi projektdolgozatomat végleges állapotában leadtam a mentortanárom számára.